...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 184 (12088)
1969 оной августын 8, пятница

Сэн 2 мүнгэн

ХОНХЫН ЖЭНГИРХЫН УРДА ТЭЭХЭНЭ

23 хоноод, сентябриин 1-дэ, республикын бүхы һургуулинуудта һуралсалай шэнэ жэл эхилжэ, хонхын жэнгирээн хаана яанагүй хүхюу доржюунаар, хүсэтэй солгёоноор зэдэлхэнь. Зунайнгаа амаралтын үедэ һургуулиин үхибүүд уһанда тамаржа, наранда шаруулжа, ой тайгаар аяншалжа, һайнаар амараа, боргожоо, бүдүүжээ, шандааһаниинь шанга, хоолойнь хонгёо, ухаан бодолынь улам гүнзэгы болоо ха юм. Манай Совет орон дотор үхибүүдэй һурахаданьшье, амархаданьшье тон таарамжатай зохид эрхэ нүхэсэл байгуулагданхай. Зунай үедэ санаторидо гү, пионернүүдэй лагерьта гү, али амаралтын байшанда амараагүй һургуулиин шабинарые манайда олохонь бэрхэтэй байха. Иимэ һайнаар амарһанай һүүлдэ шэнэ хүсэтэйгөөр һуража захалхадань, һургуулиин үхибүүдтэ ямар ехэ урматай зохид, аятай һайн байхаб даа!

Тэрэшэлэн багшанар баһал һайнаар амарһан байнэ. Энэнь манайшье республикын багшанарай ажабайдал дээрэһээ эли тодоор харагдана. Диилэнхы олонхи багшанар курортнуудта, санаторинуудта, амаралтын байшангуудта амараа. Олохон хүнүүд элдэб һонин газарнуудаар аяншалга хэһэн байна. Баргажанай болон Кабанскын аймагуудта багшанарай амаралтын байшангууд эмхидхэгдэжэ, тус аймагуудай багшанар бултадаа шахуу тэндэ амарһан байха юм.

Тобшолон хэлэхэдэ, багшанаршье, шабинаршье һуралсалай шэнэ жэлые түгэлдэр хүсэтэйгөөр угтахаар бэлэн. Хонхын жэнгирхые хүлеэжэ байнхай.

Бүхыдөө һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл тухай хэлэхэ болоо һаа, нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Үнгэрһэн жэлнүүдтэй сасуулжа үзэбэл, һуралсалай шэнэ жэлэй онсо илгаань юуб гэбэл, эхин шатын бүхы буряад һургуулинууд шэнэ программада орохонь. Урдань дүрбэн жэл соо үзэдэг юумэеэ саашадаа гурбан жэл соо үзэжэ дүүргэдэг болохонь. Энэ хадаа тон ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Үхибүүдтэ һуралсалай нэгэ жэл алмагдаха болоно. Арбан классые һурагшад юһэн жэл соо дүүргэдэг болохонь ха юм. Нэгэ үедэ арбан класс арба нэгэн жэл соо дүүргэхэ баатай болодог ушар байгаа бшуу. Тэрэ үеынхитэй жэшэбэл, һуралсалай аяар хоёр жэл алмагдаха болоно. Энээниие һайшаангүй, үнэн зүрхэнһөө дэмжэнгүй байхын аргагүй. Мүнөө үхибүүд һүбэлгэн, хурса, багаһаа хойшо али бүхы юумэ ойлгохо болоо. Нэгэдэхи класста ороходоо олонхи гү, али олохон үхибүүд үзэг бэшэг мэдэхэ, уншаха болоод ерэнэ. Радио шагнана, телевизор харана. Ном, газетэ, үхибүүдэй элдэб журналнуудые уншана.

Иимэ бэлэдхэлтэй үхибүүдые һайнаар һургахын тулада багшанарайшье урда ехэ эрилтэ табигдана. Урдань дүрбэн жэл соо үзэдэг зүйлнүүдые гурбан жэл соо үзэжэ дүүргэхын, багшуулда гүнзэгы эрдэмэй бата бэхи үндэһэ һуури олгохын тулада багшанар үүсхэл оролдолго гаргаха, ажалдаа урдынхиһаа улам харюусалгатайгаар хандаха, эхин классуудта һуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиһээ нарин нягтаар, найдамтай һайнаар эмхидхэхэ зорилготой. Энэ талаар хэгдэһэн һайшаалтай талань юуб гэхэдэ, республикын эхин шатын һургуулинуудай бүхы багшанар шэнэ программа шудалхын тула багшанарай мэргэжэл һайжаруулха институтда эмхидхэгдэһэн курсануудта һуража гараа. Шэнэ программаар үзэгдэхэ бүхы номууд хэблэгдээд, аймагуудта болон һургуулинуудта хүсэдөөр эльгээгдэнхэй. Энэ хадаа эхин шатын һургуулинуудта ехэхэн туһаламжа болохонь дамжаггүй.

Олохон һургуулинууд һуралсалайнгаа шэнэ жэлые шэнэ байшангуудта захалха гэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхоздо дунда һургуулиин шэнэ байшан (320 һууритай) баригдаад, ашаглалтада оруулагданхай. Энэнь һурагшадташье, багшанарташье ехэ һайн бэлэг мүн. Тэрэшэлэн Хориин аймагай дунда һургуули, Кабанскын аймагай Закалтус тосхоной 8 жэлэй болон бусад хэдэн һургуулинууд шэнэ байшангуудтай болонхой. Һургуулиин гэрнүүдэй, хамтын байрануудай заһабарилга гол түлэб дүүрэнхэй. Элдэб түхеэрэлгэнүүдээр, түлеэ залһаар хангагданхай.

Зүгөөр республикын бүхы һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтахаяа байна гэхын аргагүй. Зарим һургуулинуудай барилгань үшөө дүүрээдүй байһаар. Жэшээнь, Хэжэнгын аймагай Могсохоной, Түнхэнэй аймагай Тоорын, Мухар-Шэбэрэй аймагай Хара-Шэбэрэй, Улаан-Үдын аймагай Десятниково тосхоной һургуулинууд баригдажа захалһаар удаан болобошье, ашаглалгада ороодүй. Мүнөөшье һуралсалай жэлэй эхилтэр ашаглагдахань бэрхэтэй болонхой. Эдэ һургуулинуудай барилгын унжагайрһанда гол түлэб тэндэхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй байна. Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» ба Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө энэ шухала асуудалда анханһаа хойшо хүсэд анхаралаа хандуулаад байгаа һаань, һургуулинуудай баригдажа дүүрэхэ байһаниинь лабтай. Һуралсалай шэнэ жэлдэ эдэ һургуулинуудые барижа ашаглалгада оруулхын тула тус ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд шухала хэмжээнүүдые дары абаха болоно.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, Хяагтын аймагта бүгэдэ ниитын найман жэлэй һуралсал хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байна. Олохон үхибүүд 8-дахи класс дүүргэнгүйгөөр һурахаяа болишоно. Жэшээлхэдэ, 1968—1969 оной һуралсалай жэлдэ 1-дэхи класста абтаһан үхибүүдэй миил 60 процентнь 8-дахи класс дүүргэһэн байха юм. Тэрэшэлэн һурагшадай успеваемость оройдоо 89 процент байгаа. Олохон һургуулинуудта һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэр зэргээр эмхидхэгдэһэниинь нарин нягтаар шалгагданагүй. 1969—1970 оной һуралсалай жэлдэ эдэ дутагдалнууд дабтагдаха ёһогүй. Энэ ушарһаа бүхы бусад аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа аймгүйсэдкомуудай арадай гэгээрэлэй таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд саашанхи ажалдаа гүнзэгы тобшолол хэхэ болоно.

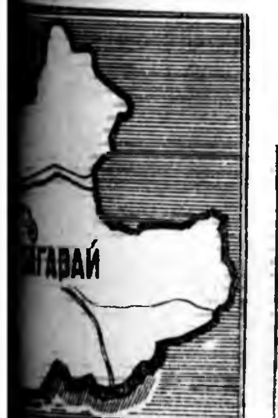
Ойрын үдэрнүүдтэ дутуу дундануудаа хүсэдөөр усадхаад, һуралсалай шэнэ жэлые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха гээшэ партийна болон совет организацинуудай, арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдэй шухалын шухала зорилго болоно.

АРГА БОЛОМЖОНУУД ХЭР ЗЭРГЭ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭБ?

...ҮХЫ ХҮСЭЕЭ—ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ

ҺАЙНТАЙ, МУУТАЙ

НЭГЭДЭХИ ШАЛГАЛТА

Ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ—эдэ хоёр асуудал мүнөө үедэ эгээл шухалада тоологдоно. Тиимэһээ «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй редакцинууд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Радио-дамжуулгын болон телевидениин комитет хамтаржа, энэ хоёр асуудалаар шалгалта хэхэ рейдовэ бригадануудые аймагуудта гаргаба. Түрүүшын ээлжээндэ Загарайн аймагай ажахынууд шалгагдаа. Тус аймаг дотор тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдажа байһаниинь эндэ харуулагдаба.

...боогой удаа Майла до... хүдөөгэй ажалшан ...о наран гараба. Саб... ногоон һэргэжэ, ку... бусад ургамалнууд ...ража захалба.

...хэн үедэ Загарайн ...з, совхозуудаар яба... үбһэ тэжээл хэр ...жэ байһыень шалга...йнабди. Юрэнхы дээ...рахада, энэ аймагай ...ажахынуудта (XXI ...нэрэмжэтэ, «Гигант» ... Онохойн совхоздо) ...й, тэжээлэй ургамал...а муу гэхын аргагүй.

...ал ороохото ургамал...тар бүриһөө арбаад ...са абахаар хараална...е тэжээлээр хангаха... XXI партсъездын нэ... колхозой түрүүлэгшэ ... мэдүүлбэ. Нээрээ... колхоздо паар дээрэ ...иисын ургаса яһала ...зашье метрһээ үндэр ...ай.

...совхоздо уһалагдадаг ... гектар бүриһөө 15 ...тэр үбһэн хуряагдана. ...гаран гектар куузику ...рэнэй 97 гектарынь ...улагдажа, ургасань

...о гектар бүриһөө 268 ...ку хуряаһан байбал, ...гектарай 300 центнер

ургаса абахаар хараалнабди,—гэжэ совхозой главна агроном Н. Лабыгин хэлэбэ.

Энэ совхоздо куузику илангаяа һайнаар ургажа байна. Мүнөөшье зарим һайн эдеэн килограммһаа дээшэ татана. Совхоздо 300 гектар хартаабха таригданхай. Ургасань мүн лэ һайн. Уһалагдадаг газарта таригдаһан кукурузашье үндэрөөр, үдхэнөөр ургажа байна.

Иимэ байдалда аймагай ажахынууд ниитынгээ адууһа мал үбһэ тэжээлээр хангаха талаар бии байгаа арга боломжонуудаа хэр зэргэ хэрэглэнэб гээд хаража үзэе. Августын 5-най байдалаар аймагай колхоз, совхозууд бүхы сабшалангайнгаа оройдоо хорёод процентыень сабшаад байна. Хамтадаа 2 мянга гаран гектарай ногоо һурилжэ, 12.790 центнер үбһэтэй болонхой. Энэнь нёдондонойхиһоо нилээд бага.

Байгша ондо аймаг дотор набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 17.800 центнер набша намаа суглуулагдаа гэхэ гү, али түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Зүгөөр энэ жэл ган гасуур болоһые хараада абажа, эхэ хонин бүридэ 1 центнер хүртэхөөр гэхэ гү, али адагынь 30 мянган центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэхөөр хараалһан юм. Тиимэһээ энэ хүдэлмэреэ зогсоохогүй, харин хурданаар ябуулха байгаа. Теэд һүүлэй 5 хоногой туршада оройдоо мянга гаран центнер иимэ тэжээл бэлэдхэгдэһэн байна.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэри «Гигант», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта эмхитэйгээр ябуулагдажа байнхай. «Гигант» колхоз мүнөө үедэ сабшалангайнгаа хахадһаа ехэнхиие сабшаад, 5313 центнер үбһэ һурилэнхэй.

Тракторна бригадын бригадир Тимофей Федотовой хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй звенодо 12 хүн хүдэлдэг. Эндэ гол хүдэлмэринь трактор, машинын хүсөөр хэгдэнэ. Ногоогоо тракторна косилкаар сабшаад, тракторай тармуураар суглуулаад, шарга шэрэжэ ябаад үбһэеэ һурилжэ абана. Энэ ушарта бухал табижа үлүү хүдэлмэри хэгдэнэгүй бшуу.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ажал хэжэ шадаха бүхы хүн зониинь тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадана. Колхозой конторын хүдэлмэрнлэгшэдһөө эхилээд, малшад хүрэтэрөө хүн бүхэн доро доро даабаритай, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаха уялгатай. Мүнөө энэ колхоздо үбһэшэдэй 12 звено эмхидхэгдэнхэй. Звено бүхэндэ ажаллаха хүнүүдынь хүсэд гаранхай. Үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Түрүүшүүл урмашуулагдана. Үбһэ хуряалгые хүдэлмэриин 20 үдэртэ дүүргэхээр эдэнэр шиидэнхэй. Энэ үедэ хүүгэдэй яслинуудта үхибүүд түлөөһэгүйгөөр харууһалагдана, эдеэлүүлэгдэнэ.

Тиигэбэшье юрэнхы дээрээ аймаг дотор тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябажа байна. Илангаяа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Эрхирэгэй, Онохойн совхозуудта мүнөө хүрэтэр түсэбэй ёһоор хүнүүдынь сабшалан дээрээ гараагүй байһаар. Жэшээнь, Онохойн совхоздо үбһэ хуряалгада 310 хүн гараха аад, һүүлэй мэдээгээр эндэ оройдоо 262 хүн ажаллана.

Имагтал хүдэлмэришэдые, техникэ түсэбөөр хараалагдаһанай зэргээр табяагүй байһан дээрэһээ ажалынь гэдэргэ татагдана. Тус совхоз 4200 гаран гектар сабшалантай. Мүнөө тэрэнэйнь миил 1200 гектар сабшагданхай. Совхозой дирекци үбһэ хуряалгаяа 18 хүдэлмэриин үдэртэ үнгэргэхөөр хараалһан аад, тэрэнь буруу һүрэбэ. Үбһэндөө ороһоор хахад һара шахуу болоо. Теэд энэ үедэ бүхы сабшалангайнгаа дүрбэнэй нэгэ хубиие л хуряаһан байха юм.

Бүришье биргагүй байдал Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Энэ ажахыда үбһэ ногоонной муу бэшээр ургаашье һаа, үбһэ хуряалгын хүдэлмэри түсэшөгүй аали нобшоор ябуулагдана. Августын 5-най мэдээгээр энэ колхоз миил 163 гектарай ногоо сабшаад, 63 гектарыень һурилжэ, оройдоо 356 центнер үбһэтэй болонхой.

Яахадаа иимэ байдал тохёолдооб? Колхозой звенонууд үбһэндөө дан оройтожо ороод, мүнөөшье болотор дүүрэн хүсөөрөө хүдэлжэ захалаадүй. Колхоздонь үбһэ хуряалгада 44 хүн ажаллаха аад, мүнөө арайхан гэжэ 18 хүн ябана. Манай шалгаһан үдэр 17 хүн ажаллажа байгаа.

Үбһэшэдэй звенонуудта ажалай эмхидхэл һула. Тэндэ хамтын эдеэ хоол байхагүй, мүнөө хүрэтэр тогоошоншье томилогдоодүй. Звенонуудта тоо бүридхэгшэдшье үгы. Үбһэшэдынь ажалдаа орой гарана, гэртээ эртэ бусашана. Эгээл иимэ байдал Намсарай Базаровай звенодо үзэгдэнэ.

Зүгөөр энэ колхоз аяар 830 гектар уһалагдадаг сабшалантай. Мүнөө тэндэ ногоониинь һайн, түргэнөөр лэ хуряажа абаха хэрэгтэй.

Үбһэ хуряалгын иимэ аали нобшоор эхилһэндэ колхозой правлени зэмэтэй. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбикжапов «ногоон ургажа байг» гэһэн бодолдо эзэлэгдэжэ, хүн зоноо энэ хүдэлмэридэ саг соонь элсүүлжэ шадаагүй байшоо.

Мүн аймагай промышленна предприятинуудһаа, эмхи зургаануудһаа үбһэ хуряалгада хабаадаха хүнүүд хүсэд гараадүй байһаар. Жэшээнь, партиин райкомой, аймгүйсэдкомой шиидхэбэриин ёһоор XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо туһалхаар 61 хүн ерэхэ аад, мүнөө оройдоол 9 хүн ажаллана. Иимэрхүү ушар бусадшье ажахынуудта үзэгдэнэ.

Үбһэ хуряалгын шанарые шалгажа үзэхэдэ, мүн лэ олон дутагдалнууд харагдаба. Олохон звенонуудта шуты бургааһан соохи, һубаг ханаабай захаархи ногоон хүсэд һайнаар сабшагдажа абтанагүй. Мүн дээгүүр сабшаха, далан үлөөхэ ябадал али олон үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн сабшагдаһан ногоон нарин һайнаар тармагдажа абтанагүй, хог ехээр үлөөгдэнэ. Гадна һурилэгдэһэн үбһэн тэрэ дороо хорёологдоногүй.

Августын 4-нэй үдэр хура бороо ороо гээд аймагай ажахынуудта үбһэшэдэй звенонууд хүдэлөөгүй тооной. Теэд иимэ үдэрнүүдтэ һуриннүүдые хорёолжо болохо байгаа ха юм.

Аймагай колхоз, совхозуудта силос даража захалаадүй гэхээр. Гансал Эрхирэгэй совхоздо набша намаагаар 120 тонно силос даргдаа нэрэтэй. Теэд элдэб буртаг үбһэ ногоо, таряалангай заха сабшажа, силос дарамаар болонхой. Хэдэн хоногһоо кукурузаар силос даража захалха саг ерээ.

Нэгэшье үдэр, час гээнгүй, бүхы хүсэеэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ элсүүлжэ, үбһэшэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэ аймагай партийна, совет организациуудай, хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи партийна организацинуудай дайшалхы зорилго болоно. Хэрбээ бүхы арга боломжонуудаа элсүүлжэ шадаа һаа, аймагай колхоз, совхозууд ниитынгээ адууһа мал тэжээлээр хангаха аргатай.

Шалгалтада хабаадагшад:

А. ЕФРЕМОВ,
«Правда Бурятии» газетын корреспондент.
А. ШИТОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Радио-дамжуулгын, телевидениин комитедэй хүдэлмэрилэгшэ.
Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корреспондент.

...УУРАЙ ХАНХИНААН ...ЭЛЬЭЭР

...н совхозой Сагаан ...э газарай нугада ...ртэ косилкануудай ...ха, хажуурнуудай ...ха, моридой турь...хүнүүдэй энеэлдэхэ ...лдадаг. Үглөөнэй ...бһэ сабшахаяа га...үршад хойно хой...рин, шадал мэдүү...жэ, шэмэтэй хяаг ...ан унагаана. Нара...дээрэ гаража, шүү...һан хойно морин ...дуутайгаар янги...һань холоһоо дуул...лнуудшье бодожо ... Тииһээр байтар ...эршээ абана.

...коммунис ажалай ...тр Лукич Башдае...йкид үхэр малдаа ...ээр бэлдэхын хой...дожол байдаг юм. ...нүүд олон бэшэшье ...этэйгээр ажалла... хэрэгээ шадамар ...үргэнэ. Һургуулиин ...аа эхилээд, пенсидэ ...бгэд, хүгшэдшье ша...ерээ оролдожо, нии... тэжээл бэлдэлсэнэ. ...ээ, Аюша Будаевич ...жэл бүхэндэ ерэжэ

үбһэ хуряалгада хабаадалсадаг юм. Тэрэнэй хажууда пенсионер Иннокентий Романович Шишмарёв хүдэлнэ. Наһажаал болоһоншье һаа, энэ хүн совхозой ажалда үшөөл ябалсаһаар. Тиихэдэ һургуулиин һурагшад Аня Тугарина, Катя Башдаева, совхозой хүдэлмэришэд Роза Бадмаева, Иван Муратов үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэнэ.

Энэ звеногойхид мянган центнер үбһэ бэлдэхэ зорилго табяад, амжалтатайгаар хүдэлжэ байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түрүү үбһэшэн А. Б. Эрдынеев. 2. Үбһэ тармалга.

Е. ЗАХАРОВ.

...еспубликын колхоз, совхозуудта үбһэ хуряалга болон набшаһата тэжээл бэлэдхэлгын хэр зэргэ ...уулагдажа байһан тухай

1969 ОНОЙ АВГУСТЫН 4-нэй МЭДЭЭН

Аймаг	Сабшалангай ногооной сабшагдаһаниинь (процентээр)	Үбһэ һурилэлгэ (тонноор): Түсэбынь	Үбһэ һурилэлгэ (тонноор): Һурилэгдэһэниинь	Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ (тонноор): Түсэбынь	Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ (тонноор): Бэлэдхэгдэһэниинь
	32	37318	7700	2000	922
	20	16654	1197	2000	3144
	16	19242	1365	1000	1145
	10	19168	342	2000	501
	28	4950	294	—	—
Загарайн	20	14696	1279	1500	1778
Захааминай	51	21463	7155	1000	752
Кабанскын	58	13615	4495	—	278
Прибайкалиин	43	6840	1976	500	195
Хэжэнгын	4	19063	99	2000	1079
Хяагтын	15	20836	1081	1500	2176
Мухар-Шэбэрэй	21	24095	2021	1500	3415
Сэлэнгын	17	22544	1763	2000	2923
Түнхэнэй	49	15117	4984	2000	1050
Ахын	18	2582	171	—	22
Улаан-Үдын	36	16536	2800	1000	2409
Хориин	6	16306	326	2000	1783
Хойто-Байгалай	57	450	97	—	—
Мал шахалгын трестын совхозууд	12	7380	509	—	218

Ороной таряалан дээрэһээ

УРГАСА ХУРЯАЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

Ороной республикануудта хаа хаанагүй таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнэй ёһоор, колхоз болон совхозууд 1969 оной августын 4-эй байдалаар 26 миллион 644 мянган гектар талмайн ороохото ба бобово ургамалнуудые хуряажа дүүргээ. Энэнь бүхы таряанай талмайн дүрбэнэй нэгэ хуби болоно. Механизаторнууд таряа хадалга баалнуудые сохилго хоёрой хоорондохи забһарые хороогоо. Хадагдаһан талмайн табанай дүрбэн хубиин — 21 миллион 355 мянган гектарай баалнууд сохигдоо.

Украинын таряалангай талмайн 73 процент—9 миллион 422 мянган гектарай таряан хуряагдаа. 385 мянган гектар таряалангай ургаса хуряаһан Молдавиин таряашад таряа хуряалгаяа дүүргэжэ байна. Узбекистанай орооһо таридаг ажахынууд хуряалгаяа мүн лэ дүүргэжэ байнхай.

Россин Федерациин бүхы районуудта таряа хуряалгын халуун хаһа эхилээ. Республикын колхоз, совхозууд 12 миллион 839 мянган гектар талмайн ороохото ба бобово ургамалнуудые хадажа дүүргэбэ. Эндэ унагаагдаһан баалнуудай 72 процентнь сохигдоо.

Белоруссиин ажахынууд таряа хуряалгаяа улам эршэдхэжэ байна. 331 мянган гектар талмайн таряан хадагдаа. Энэ талмайн баалнуудай 88 процентнь сохигдоо.

Балтиин далай шадархи республикануудай ажахынууд эртын орооһо таряагаа мүн лэ хуряажа эхилээ.

Орон дотор таряа хуря алга үргэлжэлһөөр.

Түрүүшүүлдэ Улаан тугууд барюулагдаа

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй хоёрдохи кварталай дүнгүүдэй ёһоор, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд ороной ой модоной промышленностиин эрхим предприятинуудта барюулагдаа. СССР-эй Ой модоной ба модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствын коллегиин, Ой модоной, саарһанай ба модо болбосоруулдаг промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай президиумэй хамтын заседани дээрэ августын 6-да эдэ дүнгүүд гаргагдаа.

Москвагай мебель хабсаргадаг нэгэдэхи комбинат, Рыбинскэ зуруул гаргадаг «Маяк» гэжэ фабрика. Петрозаводско модо хюрөөдэдэг ба мебель бүтээдэг комбинат. Уссуриин модо болбосоруулгын комбинат. Украинын Берегометскэ модоной комбинат, Казахстандахи Усть-Каменогорско мебель бүтээдэг фабрика, Белоруссиин Гомельско модо болбосоруулдаг комбинат, Великолукска мебель бүтээдэг фабрика, Горьковско областиин Вахтанска леспромхоз, Архангельска областиин — Устьянска, Костромской областиин—Кологривска, Свердловско областиин—Ново-Лялинска, Красноярска хизаарай—Осиновска леспромхозууд мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлэгшэдэй тоодо ороо.

50 гаран предприяти министерствын ба профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудта хүртөө.

(ТАСС).

ГЕОЛОГУУДАЙ УЛАСХООРОНДЫН НАУЧНА АЯНШАЛГА

БАЙГАЛАЙ ЛИСТВЕНИЧНЭ ТОСХОН. (ТАСС). Лиственичнэ тосхонһоо, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Лимнологическа институт шадар пароходуудай тогтодог газарһаа «Г. Ю. Верещагин» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын экспедиционно судна түрүүтэй 4 теплоход мордоо. Газарай гадар талын зузаан хубиие геологическа талаарнь шэнжэлхэ уласхоорондын ассоциациин (АЗОПРО) һаяхан Эрхүүдэ нээгдэһэн ээлжээтэ XII сессидэ хабаадагшад тус экспедицитэй гаралсаа. Советскэ Союзай, Бельгиин, ГДР-эй, Канадын, Польшын, США-гай, Франциин, ФРГ-гэй, Чехословакиин ба бусад оронуудай мэдээжэ эрдэмтэд-геологууд тэдэнэй дунда бии. Эрдэмтэд аяншалгынгаа үедэ Байгалай эрье шадархи геологическа бүридэл болон манай геологуудай хэдэг шэнжэлгэнүүдтэй танилсаха юм. Сибириин геологи тушаа хэдэ хэдэн ехэ зохёолнуудай автор геолого-минералогиин эрдэмэй доктор, профессор Е. Павловский энэ экскурсиие хүтэлбэрилнэ.

Совет ба хариин оронуудай геологуудай научна экскурси арбан үдэрэй туршада үргэлжэлхэ юм. Байгалай урда ба баруун урда эрьеэр ябахаһаа гадна Ольхон аралда хүрэхэ.

«КОСМОС-291» НИИДХҮҮЛЭГДЭЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

«Космос-291» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1969 оной августын 6-да Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

КОММУНИСТ
тухай хөөрөөн

СОЛОЁО ДУУДУУЛАН...

АШАНГА — «Георгиевский» совхозой 2-дохи отделенииин түб hуурин. Үдэ голой хойто бэеын нэгэ хүндыдэ түбхинэнхэй юрын лэ буряад нютаг ааб даа.

Албанай хэрэгээр тэрэ нютагаар ябахадаа, би буурал толгойтой болоhон нэгэ буряад үбгэнтэй хөөрэлдөө бэлэйб. Хүдөө тосхоной hонин тухай яhала удаан зугаалбабди. Нютагайнгаа ажалша бэрхэ хүнүүд тухай дурдаха зуураа, Мария Катинае угаа магтажа байгаад, анхарал татамаар хөөрөө hэн...

Мария Катина аймагайнгаа түрүү hаалишадай нэгэн юм гэжэ бишье зарим тэды мэдэхэ болонхой ябааб. Тэрэ үбгэнэйл хөөрөөшэ бодолыемни хүдэлгөө. Дары гүүртэ ошобоб. Үглөөнэй үнеэ hаалга дүүрэхэ дутэлжэ байба. Тэрэ эхэнэрэй маша түргэн шуумарые, шурбэhэлиг шанга гарые харахадаа, өөрынгөө бүхы ажалша наhан соо хэды шэнээн hү haагаа хаб гэhэн бодолдо толгоймни эзэлэгдээдхибэ.

Ашангын hаалишад В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ бэлэг барихаар яhала hайн эхи табинхай. Тэдэнэр гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргээ. Отделениин hаалишадай хоорондо дэлгэрhэн ойн баярай мүрысөөе Мария Кашаповна Катина толгойлон ябана. Энэ амжалта тэрэнэй нэтэрүү, оролдосотой ажалаар туйлагдаа бшуу. Харин зургаан жэлэй саада тээ энэ эхэнэр үнеэ hаажа шадахаhаа байтагай, малда дүтэшье ошохоёо айдаг байhан юм...

Мария Кашаповна ажалайнгаа намтарые анха түрүүн Владивостогой түмэр зам дээрэ сигнальщигаар хүдэлжэ эхилhэн юм. Энэнь 1945 он бэлэй. Арбан табатайхан басаган нигэжэл хүдэлмэришэн ангиин бүлэдэ гэшүүн боложо ороhон байгаа бшуу.

Саашадаа Мария түрэлхидтэеэ хамта hөөргөө нютагаа бусажа, Казанска түмэр зам дээрэ хүдэлөө. Удаань 1956 онhоо 1959 он болотор шпала хюрөөдэдэг заводто ажаллаба. Харин 1963 ондо Буряадай республикада ажаhуудаг үбгэнэйнгөө түрэлхидтэ айлшаар ерэhэн аад, эндээ гэр бүлөөрөө үлэшэhэн юм.

Тэрэ үедэ нүхэрэйнь эхэ энэл Ашанга нютагта hаалишанаар хүдэлжэ байгаа. Мария малдань үбhэ хаяжа үгэхэ, шэбхэ шабгаhыень гаргалсаха. Тиигэhээр үнеэ hаагаад үзэдэг болобо. Үнеэнэй хүхэ шобторжо эхилhэн түрүүшынгээ үдэрые тэрэ огто мартадаггүй. Уданшьегүй нүхэрэйнь эхэ пенсидэ гараба. Тиихэдэнь тэрэнэй үнеэдые Мария даажа абаа hэн. Дуршэлтэй hаалишадай хүдэлхые харахадаа, шангахан лэ хүдэлхэ хэрэгтэй юм байна гэжэ тэрэ ойлгоо hааб даа. Заримдаа амархашье сагынь олдохогүй. Ажалдаа шуналтайл байhаараа уданшьегүй hаалишанай дүршэлые шадамараар шудалжа, эрхим hаалишадай зэргэдэ оролсобо. Тиигэжэ 1964 ондо коммунис ажалай ударник гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн.

— Бүхы коллективэйнгээ туhаламжаар, халуун анхаралайнь хүсөөр лэ hаалишан бологдоо ааб даа. Ганса хүнэй ямар нэгэн амжалта туйлахань бэрхэтэй гээшэ, — гэжэ тэрэ хөөрэдэг.

Мария Кашаповна гүүртынгээ малшадай ажал хэрэг тухай хөөрэхэдөө, өөр тухайдаа юушье хэлэдэггүй, харин нүхэд тухайгаа, тэдэнэй амжалта тухай хөөрэхэ гэжэ хүсэдэг. Нүхэд тухайгаа омогорхохо ёhотойшье ха. Ушарынь хадаа энэ Ашангын hү hаалиин гүүртын малшад эбтэй эетэйгээр, нэгэ бүлэ шэнгеэр хүдэлдэг зон. Эндэ хүдэлдэг юhэн hаалишадай ударник гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Үшөө саашань хэлэхэ болоо hаа, гурбан hаалишадынь коммунистнууд. hаалишад Екатерина Рахматуллина, Александра Садовская гэгшэд баhал суута гараhан, коммунист алдартай малшад. Эдэ гурбан байгша ондо бэелүүлхээр яhала шангахан уялга абанхай. Энэ уялгань В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдана.

Ажалша бүлын ондоо байдаг гэжэ даа. Хоринн зунда h дахи класста hурадаг ниинь амаралтын ерэжэ, эхэдээ туhал хүбүүниинь дуршэл шадhаа дутуугүй саад, энэ тэрэ юум лэ Хориёо бусадаг. хон басаганиинь дур ста hурадагшье шэнгеэр эхэдээ туhа хыень харахадаа, саад абаха.

Коммунист эхэн шаповна Катина ха шанай мэргэжэлые жа, аймагай эрхим гэн гэжэ солоёо дуу нал даа.

В. А
Хоринн аймаг.

ЗАЙН ГАЛ ОРУУЛААШАД

Республикымнай колхоз, совхозуудай hууржаhан фермэ, гүүртэнүүдтэ зайн гал оруулагдажа, малшадай ажал оньhожоруулха арга боломжо хангагдажа байнхай.

56-дахи мехколоннын барилгахабсаралгын 3-дахи управлениин Виктор Сантуевай даадаг бригада Зэдын аймагай «Заречный» совхоздо ажаллана. Тус бригада зайн гал дамжуулха лини татажа, хүдөө ажалшадта туhатай ехэ ажал хэжэ байнхай. Долоон хүнhөө бүридэhэн тус бригада hара бүриингөө даабари амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Булаг, Галын-Очо болон бусад нютагуудай малай фермэнүүдтэ электрын элшэ дамжуулха бэлэдхэлэй хүдэлмэри тэдэнэр хэжэ дүүргэбэ.

Лини татагшадай ажал хүнгэн бэшэ юм. Хада уула, намаг газар, ой модон дайралдадаг, тэндэ тулгануудые зоожо, лини татажа ябана. Бригадын хабсаргагшадай олонхинь залуушуул, комсомолшууд.

Валера Бадмаев училищи дүүргэhэнэй hүүлээр бригадын гэшүүн болон абтанхай. Анатолий Аксентьев нёдондо эндэ ажаллажа эхилhэн, хабсаргагшын мэргэжэл hайнаар шудалhан юм. Николай Имашев — тракторист. Эдэнэр, мүн бригадын бусад гэшүүд Виктор Цырендашиевич Сантуевай хүтэлбэри доро ехэ ажал хэжэ байна.

Тус бригада hаяын үдэрнүүдтэ энэ совхоздо хэхэ ажалаа дүүргээд, Өөрөй совхозой фермэнүүдые галтай болгохо гэжэ хараална. Ажалдань олон бэрхэшээл, hаад татаха ушар дайралдадаг. Жэшээлхэдэ, материал болон элдэб хэрэгсэлэй заримдаа дутагдалаг байбашье, бригада даабаряа саг соонь дүүргэнэ.

В. ХАМАГАНОВ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

БУЛАД БАХАНАНУУД АЛХАЛНА

ФОТО РЕПОРТАЖ

Улаан-Үдэ городойшье заха хизаараар, республикын хүдөө тосхонуудаар булад тулганууд алхалжа, оршон тойронхи байдалые хубилгажа, шэнэ түхэл шарайтай болгожо байнхай.

Булад бахананууд алхална. Эршэ зоригтой, гэдэргээ сухаридаггүй хүнүүд тэдэниие бүхэ гэгшээр газарта зоожо ябана. 56-дахи оньhожоруулмал колонныш барилгашад, ехэ вольтын лини татан хабсаргагшад холын нютагуудта электрын элшэ дамжуулха бэлэдхэлэй ехэ ажал хаа хаанагүй хэжэ байhаар.

Колонныш барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин барилгашад Усть-Баргузин—Баргажан гэhэн 48 километр утатай лини татажа байна. Энэ лини Баргажанай аймагта ехэ шухала хэрэгтэй юм. Тэрэнэй ашаглалгада тушаагдахада, Усть-Баргажанай дизельнэ электростанциин элшэ хүсэн холын тосхонуудта хүргэгдэхэ болоно.

Барилгашад -хабсаргашад энэ линиие байгша оной hүүл багаар татажа дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай. Ехэ вольтын промышленна элшэ хүсэ дамжуулха энэ лини дүүргээд, хамта Таурово—Усть-Баргажан гэhэн лини ерэхэ жэлдэ барижа эхилхээр хараалагдаа.

А. П. Лапинай хүтэлбэрилдэг оньhожоруулмал отряд Усть-Баргажан—Баргажан гэhэн лини барижа байна. Тэдэнэр СМУ-гай ахалагша прораб Г. А. Шапхаевай хүтэлбэри доро ехэ ажал хээ, хэжэшье байhаар. Эбтэй эетэй багахан коллектив хэхэ ажалаа, дүүргэхэ зорилгоёо hайнаар мэдэрэнхэй. Хада, уула, ой модо, бурьялан урдадаг хадын гол горхонуудые дабан гаража, урагшаа амжалтатайгаар дабшажа ябанад.

Тус отряд барижа байгаа линиеэ болзорhоонь урид ашаглалгада тушааха, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойе ажалдаа амжалта туйлан угтаха гэжэ шиидэнхэй. Тэдэнэр гурба hарын туршада 22 километр утатай лини барижа дүүргээ.

Электро - хабсаргагша В. И. Бадмаев, тракторист И. П. Десятков, үрэмдэлгын машинын машинист Ф. И. Возмищев, тракторна кранай машинист И. И. Башкуев, жолоошон М. П. Михайлов ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа, залуу нүхэдтөө hайн жэшээ харуулан, баян дүй дуршэлөө дамжуулан үгэжэ байнад.

Бахананууд алхална. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини татагшад үдэр бүриин габьяа гаргажа, урагшаа дабшажа ябана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Отрядай түрүүшүүлэй нэгэн В. П. Бадмаев. 2. Автомашинын жолоошон М. П. Михайлов. 3. Оньhожоруулмал отрядай коллектив. 4. Түмэр-бетон бахана тодхогдожо байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фототекст.

ХУҺАН-ТОЛГОЙН ХОРМОЙДО

Очерк

I.

Шаргал улаан наранай шанха дээшээ гараха тума зунай аяма халуун улам шангадажа, амилхада агаар игсам шэнги болобо. Хуhан-Толгойн хормойгоор бэлшээжэ ябаhан хонидшье тархяа гунхалзуулаад, хэбтэжэ захалба. Угайдахадаа бүлжамууршье ирагуу гоё дуугаа хуряагаад, бүгшэм ногоон соогуур шэбээлнэ.

Цэрэн-Дулмаа! — гэжэ ахалагша хонишон тээ саанаhаа ооглобо.

— Яагааб, юун болооб? — гэжэ hамганиинь hонирхобо.

— Юун болохо hэм бээ. Бишни ябахам, үнеэхи хохироо баhа обоолхо болоо гүбш даа. Харин шимни хонидоо үhалуур тээшэ тууха гүбши, — гээд, эмээлэйнгээ улам шангадхаад, моринойнгоо хүзүүе эльбэсэгээбэ.

Үдэр бүри ханамжатайгаар хохироо обоолхоо ошодог хадань Цэрэн-Дулма Дамбаевна арсабагүй. Морилой урилдаанда хабаадалсадаг габшагай гаhуур моришо мэтэ эмээл дээрээ харайн гараад, бүлэг бүлэгөөрөө бөөгэнэрэлдэhэн хонидоо hөөг бургааhаар бурхөөгдэhэн дутын горхон тээшэ туухаа хатаргаба. Теэд бөөгнэрэлдэhэн хонид урагшаа ябаха юм бэшэ. Хонидой зан hайса мэдэдэг hэн тула тэрэ балайшье мэгдээгүй.

— Цэдэн-Еши, энээхэн боомодшни яагаа гээшэб? Урагшаа ябаха юм бэшэ. Горхондо хүрэтэр туулсыш даа. Тиигээд Цэжэбые ерүүлээрэй, — гэжэ гүйхадань, ахалагша хонишон согтой дорюун залуу наhаяа ээлүүдгүй hанаад, хани нүхэрөйнгөө урдаhаа уриhаар энеэбхилбэ.

Хорёод жэлэй саана тэрэ иимэ гоёор инаглан энеэбхилэгшэ hэн гү? Зүгөөр Нарhатынгаа хүбүүдэй зүрхэ сэдьхэлые нилээд шэшэргүүлбэшье, Цэрэн-Дулма абгай Цэдэн-Еши ахайhаа ондоо хүниие тон дүтөөр инаглан хараагүй, тэрэнэй сэлмэг hайхан харасые үншэн хабhарайнгаа өөрто ото нюужа ябаа бшуу. Шамбай задарюун наhан дээрээ ябахадаа Цэдэн-Еши Дашабылович бүришье гоёор, зүгөөр ямаршье дээрэлхүү зантай басаганай уяраар энеэбхилжэшье болоо. Хоёр инагай гэр бүлэ болохо түбхинэхэдэ, нютагайхидынь хүхиhэн гэлсэхэ. Тиигэншьегүй лаха hэм. Түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаhан залуу айлайхидые хани халуунаар юрөөхэ дуратайшуул олон байгаа бэлэй. «Хүбүүмнай харин басага дахажа арилаагүй, басагамнай холо халамда гараагүй» гэжэ совхозойнь үбгэд хүгшэдшье баярлаhан гэлсэхэ.

Тэрэньшье тэрэ гэлэй даа. Хүн бүхэн зүрхэ сэдьхэлэйнгээ заабаряар хүбн заяагаа түбхинүүлдэг hэмнай. Харин Нарhатын совхозой түрүү хонишод (Цэдэн-Еши Дашабылович Ширапов Цэрэн-Дулма Дамбаевна Санжиева хоёр ааб даа) гэр бүлэ болохотойгоо хамта хонишо хүдэлхөө гараhан намтартай. Тэрэ гэhэнhээ хойшо ажалдань дайралдаhан бүхы бэрхэшээлнүүдые эдли тэгшээр дабалсажа, зол жаргалай хүбиhаа мүн баhа адляар хүртэлсэжэ ябаа бшуу.

Түл абалгын үедэ соромшье гэжэ унтаха сүлөөгүй ушар заримдаа тохёолдогшо hэн. Сакманшигуудшье олдохогүй. Тиихэдэнь тэдэнэр ээлжээлэн байжа кошара соогоо хоноход, нарай хурьгадые бөөмэйлэн угтаха баатай болгшо бэлэй. Сэхыень хэлэхэдэ, тоогүй олон хурьгадые тобир тарганаар ондо оруулжа, совхозойнгоо дүн сагаан хонин hүргые жэлhээ жэлдэ олошоруулалсана ха юм.

Ахалагша хонишон эмээл дээрээ гараад, hөөг бургааhаар бурхөөгдэhэн горхон тээшэ хүшүүрhан хонидойнгоо хойноhоо hарабшалан хараад, томо гэгшын ашаа буулгажа хаяhан мэтэ гүнзэгыгөөр амилжа, Хуhан-Толгойн саанахана оршодог кошара тээшээ яралгүйхэн бүрицүүлбэ.

II.

Хабарай hүүл багта гаргаhан хохироо шадахысаа обоолоод, хашаагай hүүдэртэ аятайханаар амарха гэжэ hуутарнь, Цэдэн-Еши Дашабылович бүшүүлэн ерэжэ, эмээл дээрэhээ хүнгэхэнөөр hурэн буугаад:

— Цэжээб, хаанабши, ерэл даа наашаа! — гэжэ ооглобо.

Хандажаб абгайтай (Хандажаб Баяновна Цыденова баhа хонишоноор хүдэлдэг) сугтаа хохир обоолжо байhан Цэжэб хүбүүхэй абынгаа ойро гүйжэ ерээд:

— Аба, юун болооб? — гэжэ hонирхобо.

— Юун болохо hэм бэ. Моринойм эмээлые абаад, хүлhыень аятайханаар хатаажархи даа, мухамни. Тиигээд нэгэ заа бэлшээгээрэй. — гээд, хашаада түшүүлэйтэй байhан хүрэз абаад, үнеөхи hамгадай обоолhон хохир тээшэ гэшхэлбэ.

— Иигээд лэ хүрэхэгүй юм гү? Хохирой дуталдахада hолоомо хэрэглэнэ бэзэбди, — гэжэ Нанзат абгай (тэдэнээр сугтаа хонишоноор хүдэлдэг Нанзат Гынденовна Цыжипова энэ жэлдэ пенсидэ гараха юм) hанаhанаа мэдүүлбэ.

— Юугээ хэлэнэ гээшэбта, Нанзат абгай. Хэрбээ манай Яруунада бороотой hаа, харин республикымнай бусад аймагуудта гандуу зун боложо байна ха юм. Үбэлэй нижаганама хүйтэндэ hолоомоншье тоhонhоо үнэтэй болохол, — гэжэ ойлгуулхадань, хүүшанай хонишон аягүйрхэhэн янзатай шарайшалан хараадхиба.

Гушаад жэлэй туршада хонишоноор хүдэлhэн тула Нанзат Гынденовна энэ мэтын юумэ яhала мэдэдэг. Тиигэжэ хонишод үшөө нэгэ обоо хээд, өө мөөгүй болоторнь заhаhанай удаа, хүүшан дараансаар хүшажархиба.

Нарhатын түрүү хонишоной хүтэлбэрилдэг отарада бүхы дээрээ 616 эхэ хонид бии. Дүрбэн хүнэй харууhалдаг хонидой нэгэниинышье hубайраагүй, бүгэдөөрэн тобир тарганаар ондо ороhон байха. Хурьгадынь өөдэргэн. Сооболхо нуурай эрье шадар собхоролдон байжа бэлшэдэг хурьгадыень адаглан харахадаа, эдэ хонишод хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ, ажахыгаа бүри баян болгохые оролдоно гэжэ ойлгобобди.

Хашаагай hүүдэртэ амаржа hууххадаашье хонишод ажал хэрэг, гандуу хүшэр зун тухай дууhыень хөөрэлдэхэ юм. Хөөрэлдэхэ юумэн тэдээндэ яhала бии даа. Тэжээл бэлдэхэ, тэрэнээ кошарадаа зөөжэ асарха. Тиигээд ямар үбэл айлшалжа ерэхэб. Хуудам hалхитай хүйтэн гү, али саhа бордоhотой байха гү? Мүнөө мэдэхын аргагүй. Тиигээд хабар айлшалха, хонид хурьгалжа захалха. Иигээд лэ түхэреэн жэл эрьелдэжэл-эрьелдэжэл байдаг шуу.

III.

Үдэшын боро харааанаар хонид бэлшээриhээ бусажа, хорёодо орохотойгоо хамта тиирэлдэн хэбтэшэбэ. Садхаланаар амилжа хэбтэhэн хонидоо Цэдэн-Еши Дашабылович энхэрэн хараад, модон эргэнэгтэ цялдажа хэбтэhэн боро хонинной үсые дүмүүхэнээр бажуужа үзэhэнэй удаа:

— Үсань үдэр бүри зузаарна. Үнэхөөрөөшье бэлшээжэ шадана гүбтэ даа, — гэжэ энеэгээд, Цэжэб хүбүүгээ хүтэлөөд, гэр тээшээ алхалба.

Хойноhоонь бусад хонишодынь алхалба.

Ажалай нэгэ үдэр иигээд лэ үнгэрөө бэлэй. Тиигэбэшье хонишод hанаа амар унтадаггүй, үглөөдэр тухайгаа хэзээ бүхэнэ сэдьхэлээ хүдэлгэн байдаг.

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

Яруунын аймаг.

Социалис оронуудай ниислэлнүүдhээ

Айлшаар ошолго бүхэнөө hайндэртэ тоолодогби

Ленинградай миниатюрын театрай гастроль СССР-эй арадай артист Аркадий Райкинай хүтэлбэри доро НРБ-дэ ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө.

«София-пресс» агентствын корреспондент Аркадий Райкинтай уулзахадаа, болгар ханинартай уулзаhан тухайдаа хөөрэхыень гуйба.

— Арба нэгэн жэлэй саана аха дүү энэ орондо түрүүшынхеэ ерээ hэм, — гэжэ А. Райкин хэлэбэ. — Тэрэ гэhэнhээ хойшо болгар ханинартаа ходо шахуу айлшалжа байдаг болонхойб. Болгарида ерэхэ бүридөө сэдьхэл зүрхэмни тунгалаг бодолоор халидаг, hайндэртэл адляар тоолодогби. Манай орон тушаа Болгариин хүн зоной hайнаар хандадаг байhанhаа уламжалан, нимэ баярта hайндэрэй оршон байдалда үнгэрдэг. Үйлсэдэ ябахадашье, эмхи зургаанууд, магазинууд гү, али харалгын зал соо ороходоошье — хаа хаанагүй бидэндэ hайнаар хандадаг байна.

Аха дүүгэй холбоотой энэ оронэо айлшалан ерэхэ бүридөө хүнэнэ болгар зал тухай, үнэн сэдьхэл зүрхөөрөө орон нютагтаа угтадаг тухайнь шэбшэдэгби. Эндэхи памятнигуудые гамнадаг, хүндэлдэг ушар намайе ехэтэ hонирхуулна. Энэ заншалынь намда илангаяа шухала байна. Юундэб гэхэдэ, энэ заншалынь манай арадтай, манай Эхэ оронтой олонхи ушарта холбоотой байдаг.

Гаврово хотодо — шог ёгтодо дуратайшуулай хотодо үнгэргэhэн үдэрнүүдээ удаан саг соо hанажа ябаха байхаб. Тэндэ түрүүшынгээ зүжэгүүдые харуулhан байнабди.

Монголын гал ... ялар...

УЛААН-БААТАР. ... корр.). Гүрэнэй ... байшан эндэ бариг... Румын ба монгол ... сугтаа энэ байшан ба... хай.

Имэрхүү тухэлэй ... хэрэглэгдэдэг hүүлэй ... лалтануудые хараада ... байшангай түхеэрэлгэ ... 8 гектар талмай э... хүнэй багтаха зал... хараалагдана. Циркэ... дэнь суглаа, концер... мүрысөөнүүдые үнгэ... хо юм.

Г. ХАР...

РУМЫНИИН АВТО-ХАРГЫНУУД

БУХАРЕСТ. (АПН-эй корр.). Экономикын ургалта, аяншалгын «индустриин» түргэн хүгжэлтэ оронойавтомобилиин харгынуудые hэльбэхэ, шэнэ харгынуудые бариха хэрэгые хойшолуушагүй зорилго болгоо. Республикын олонхи районуудта харгы заhабарилха хүдэлмэри мүнөө ябуулагдажа байна. Оронойпромышленна томо түб—Питешть хотые Бухарестай холбоhон автомобильна харгы үргэдхэгдэжэ байнхай. Хара далайншье эрьедэ ехэ хүдэлмэри эхилээ. Эндэ порт Констанца ба Мангали гэжэ суута курорт хоёрой хоорондо автомобилиин ехэ харгы баригдана. Урда Карнат — ... хоёрой хоорондохи ... ехэ харгын барилга ... -га.

„АМТАТАЙ" УРГАМА...

ПХЕНЬЯН. (АПН-эй корр.). Пукчон уездын кооперативнууд яблока ба грушын түрүүшынь ургаса хуряажа эхилээ. Тэрэ уеэрнь Зүүн далайн эрьеэр виноград суглуулагдажа эхилээ. hаяшаг лэ болотор эндэхи зон нимэ үрэ жэмэсүүдэй амта мэдэдэггүй байhан юм. hүүлэй хоёр жэлэй туршада республикын саал, виноградай талмай 10 мянган гектараар нэмээ. Кооперативнууд виноград таридаг талмайгаа үргэдхэхын тула 1600 километр hубаг каналнуудые татаhан. 5000 километр шэнэ харг... риhан байна. Хада ... ташалан, боорииуудые ... жэ, тариhан байха ...

«Амтатай» ургам... хуряагдадаг болож... дашарамдан, республ... үрэ жэмэсүүдые бүй... гаха заводууд, хадаг... нууд түргэнөөр бар... рын жэлнүүдтэ оро... ба виноградай талмай ... ган гектар болгогдох... лагданхай.

В. ПАРА...

ШЭНЭ ФОТОАППАРА...

БЕРЛИН. (АПН-эй корр.). Дрездендэхи «Пентакон» гэжэ комбинат үргэн диапазонтой, түргэн мэргэнээр буулгадаг кинокамерануудые үйлэдбэрилэн гаргажа эхилбэ. Тэрэнь «практика — электроник» гээд нэрэтэй. Нээгдэдэг, хаагдадаг оньhоной скорость полупроводнигуудтай электронно түхеэрэлгэнүүдээр хүдэлгэгдэдэг. Скоростьнуудайнь диапазон 1/500-hаа 30 секунд болоно. Оньhонойнь электронно утаhан тон нарипаар, абяа шэмээгүйхэнөөр хүдэлдэг. Юундэб гэхэдэ, хоорондоо ... детальнуудгүй ха юм. ... зисторна радиоприемни... рэглэгдэдэг стандарт... элементын хүсөөр ху... Иимэ фотокамера эл... гаар хэрэглэнэ. Фото... оло дахин буулгааш... рейкэнь 1,5—2 жэл... хүрэхэ байна. «Прак... троник» 1/60 гэhэн ... утаhаар хүдэлгэгдэдэг... парат фотографида ... лай, тусхай мэргэжэл... ческо арга боломжы... гэдхэнэ.

Е. ДЕ...

В. И. ЛЕНИНЭЙ
ТҮБЭЙ МУЗЕЙДЭ

Ленинианын түүхэһээ

«В. И. ЛЕНИН».
Скульптор Н. Щербаков.
ТАСС-ай фотохронико.

СОВНАРКОМОЙ АППАРАДАЙ ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРНҮҮД*)

Владимир БОНЧ-БРУЕВИЧ

Бонч-Бруевич Владимир Дмитриевич (1873—1955) —1895 онһоо большевигүүдэй партиин гэшүүн, «Ажал сүлөөрүүлхэ» бүлэгэй хүдэлмэридэ, «Искрэдэ» хабаадалсаһан юм.

Октябрийн социалис революциин һүүлээр (1920 оной октябрь болотор). Совнаркомой хэрэг хүтэлэгшэ, «Жизнь и Знание» гэжэ хэблэлэй газарай ахамад редактор байгаа. Москвада эмхидхэһэн Литературна музей 1930 онһоо хүтэлһэн, 1946 онһоо—СССР-эй Наукануудай академиин Ленинградтахи түүхын, шажанай ба атеизмын музейн директор байһан.

Петроградта Октябрийн революциин болоһоной һүүлээр табяад хоногой үнгэрһэн хойно нэгэтэ һүни орой Владимир Ильич манайда эдеэлжэ һууба. Орой, унтахаар саг болошоһон байгаа. Тиигэбэшье Владимир Ильич гэнтэ ехэ абьяастайгаар хөөрэжэ эхилээд, ороноо хүтэлбэрилхэ хүдэлмэри эмхидхэжэ эхилхаар саг ерээ, энэнэй тулада түбхын түрүүн түбэй правительствын дэргэдэ аппарат эмхидхэн байгуулха хэрэгтэй гэжэ хэлээ һэн. Асуудал бүхэндэ тодо һонор харюу тэрэ дары үгэдэг дээрэһээнь болоходо, ороноо хүтэлбэрилхэ хэрэгые бүхы дээрэнь ямар гуримаар бэелүүлхэб гэһэн схемэ гү, али һанамжа үнинэй толгой соонь бүрилдэнхэй гэжэ ойлгомоор байгаа бэлэй.

— Захиргаанай бүхы аппарадые гартаа абагтыл даа,— гээд намда ханлан хэлэбэ.— Арадай Комиссарнарай Соведэй хэрэгүүдые хүтэлхэ Управлениин хүсэтэ, томо аппарат байгуулха хэрэгтэй. Яахадааб гэхэдэ, даб дээрэ, бүри удааншье саг соо манай Управлениидэ элдэб янзын хэрэг саарһанууд зүг бүриһөө ородог байхань лабтай. Энэ хэрэгые бүхыдэнь гартаа абагты, намтай хододо уулзажа, хөөрэлдэжэ байхат. Ушар юуб гэхэдэ, Арадай Комиссарнуудай Соведтэ элидхэншьегүй, тус тус комиссариадуудтай хөөрэлдэншьегүй дары шиидхэхээр асуудалнууд даб дээрэ бии байжа болохо хаш. Комиссариадуудай хүдэлмэри хүсэл мүртэнь оруулха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. — гээд нэмээ һэн.

Дурсагдаһан хэрэгысэнь даажа абаха зүбшөөлөө үгөөд, үглөөгүүр эртэ Смольный ошобоб. Владимир Ильичтэ таарамаар, Смольнодохи байратайнь зэргэлһэн кабинет бэдэржэ олохо һанаатай ерэһэн байгааб. Яахадааб гэхэдэ, Владимир Ильичые Смольнодо нүүлгэхэ һанаатай байһан юм. Революциин һүүлээрхи түрүүшын үдэрнүүдтэ Ильич манайда байгаа бэлэй.

Владимир Ильичэй кабинет соо Арадай Комиссарнарай Соведэй суглаа зарладаг байха гээд һанаһан байгаабди. Кабинедтэйнь зэргэлээд Совнаркомой хэрэгүүдые хүтэлхэ Управлениин орохо ехэ таһалга хэрэгтэй байба. Тэндэ секретарьнууд, хэрэг хүтэлэгшэд ба бусад хүдэлмэрилэгшэд һууха ёһотой байгаа. Смольнын байшан тэдэ бүхы эмхи зургаануудта таарамжагүй, таһалгануудынь дэн томонууд бэлэй. Гэбэшье ехэ, бага —урдаһаа хараһан хоёр таһалга оложо ороо һэмди. Владимир Ильичэй кабинедые эгээн түрүүн бэлэн болгоод, Петроградай центральна телефонно станцяар дамжуулан хөөрэлдэхэ коммутатор табюулбабди.

Пулковска үндэрлигүүд шадар, Петроградые тойроод байлдаануудай болоһоор байһан тула дань, гансал правительственна аппарат байгуулха тухай бодохо бэшэ, мүн армияа хангаха, буу зэбсэг эльгээхэ, шархатагшадые байлдаанай газарнуудһаа гаргаха мэтын хэрэгүүдтэ хабаадалсаха хэрэгтэй байһан юм. Тэрэнэй хажуугаар элдэб зон—хүдэлмэришэд, юрэ ябаашад, дипломатическа корпусой түлөөлэгшэд, элдэб эсын сэрэгэй атташенэр, Петроградта тэрэ үеэр байһан гадаадынхид—үй түмөөрөө Смольный худар субажа эхилбэ. Провинцинуудһаа тоо томшогүй олон саарһан, телеграммануудай ороходонь, тэдээндэ дары харюусаха хэрэгтэй. Гэбэшье хэрэг хүтэлхэ аппарат гэжэ оройлоо үгы тооной һэн. Тиимэ аппарат бии болгохоор яараха хэрэгтэй байгаа. Таһалганууд соогоо орожо иигэн тиигэн түбхинэхэдэмнай туһалалсахыень хоёр-гурбан нүхэдые урибаб. Стол, табуреткэ, һандалинуудые табяад, һууха газараа залһаа илган таһалаад, мүн хоёр приёмно нээжэ, хоёр часовой тэндэ байлгаад, ерэһэн хүнүүдые дансалан бэшэхэ, почто, пакедүүдые абажа байха столнуудые табибабди. Владимир Ильичэй кабинедэй үүдэнэй дэргэдэ тон найдамтай, шалгагдамал красногвардейцүүд томилогдон табигдаа. Владимир Ильичэй өөрынь үгэһэн списогһээ ондоо нэгэшье хүниие мэнии зүбшөөлгүйгөөр табихагүйт гэжэ тэдэнэртэ шангаар захирдаһан юм.

Түрүүшээр һүни, үдэргүй ажаллаха баатай болобобди. Хүнэй олоороо ерэхэ гээшэнь тэнсэлгүй: бултантайнь хөөрэлдэхыншье аргагүй шахуу. Теэд Владимир Ильичэй зүбшөөһэнэй ёһоор, түрүүшын үдэрһөө хойшо дуратайл хүн ямар юумэндэ хэрэгтэй байһанаа правительствада һаадгүй дуулгаха, мэдүүлхэ аргатай байба. Мүн ямар нэгэн шалтаг олоод, һонюушархан ерээшэдшье олон байгаа. Тиимэшүүдые ондоо зургаануудта эльгээхэ гэжэ шиидэбэбди. Уданшьегүй тиимэшүүлые Городской думада эльгээдэг болоо һэмди. Яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр городто хабаатай асуудалнуудтайгаар ерэдэг байгаа бшуу. Городской думадахи бүхы хэрэгые тиихэдэ Михаил Иванович Калинин бата гартаа баринхай байһан.

Совнаркомой хэрэгүүдые эрхилхэ Управлени шадар, Смольный дотор мүн комиссариадуудай захиргаанай саг зуурын аппарадуудшье бии боложо эхилбэ. Эгээн түрүүн Гадаадын хэрэгүүдэй комиссаринадай аппарат байгуулагдаа. Юундэб гэхэдэ, бүхы посольствонуудай дипломадууд үдэр бүри ерэжэл байхадань, тэдээнтэй уулзажа хөөрэлдэхэ зургаанние түбхын түрүүн байгуулха шухала болоо бшуу.

Финансын комиссариат эмхидхэхэ хэрэгтэй байба. Финансын комиссараар нүхэр Межинский дэбжүүлэгдээ бэлэй. Совнаркомой тогтоол дары дүүргэхын тула нэгэ нүхэртэеэ хамта томо гэгшын диван асаржа, манай Управлени соо ханын хажууда табяад, «Финансын комиссариат» гэһэн гаршаг саарһан дээрэ томоор бэшэжэ, диван дээрээ хадаба. Тэрэ дары тэндээ хэбтээд унташоо һэн.

Владимир Ильичэй кабинедһээ гаража ерэхэдэнь:

— Харыт, эндэ, хажуудханамнай үшөө нэгэ комиссариат бии болобол. Таниие танилсуулһууб, —гээд нүхэр Межинскиин унтажа хэбтэһэн диванай дэргэдэ Владимир Ильичые абаашабаб.

Владимир Ильич хадаатай гаршагыень уншаад, аятайгаар, унтажа хэбтэһэн комиссарые хаража ташаганаса энеэгээд, тэнхээ оролгоор комиссарнуудай ажалаа эхилһэниинь һайн тэмдэг гээшэ гэбэ.

Тиигэжэ удаа дараалан совет аппарат байгуулжа ороо һэмди. Тэрэмнай уданшьегүй һонор, һайнаар хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Совнаркомой хэрэг хүтэлхэ Управлениидэ элдэб асуудалнуудые шиидхэхэ, түргэнөөр шиидхэхэ шухала болоотшо һэн. Эгээл шухала ушарай гараа һаань—намда хандахаш, комиссариадуудай байгуулагдатар бусад бүхы асуудалнуудые харюусалгадаа даажа абаад, өөрөө шиидхэхыел мэдэ,— гэжэ Владимир Ильич захяа һэн. Гэхэтэй хамта Совнаркомой хэрэг хүтэлхэ Управлениидэ үдэрэй турша соо хэгдэһэн бүхы юумэн тухай тобшохоноор элидхэжэ байха зүбшөөл Владимир Ильичһээ абаа бэлэйб. Тон шухала документнүүд ба захиралтануудта өөрынь гар табюулдаг, баталуулдаг һэм. Зарим асуудалнуудые комиссар нүхэдтэй зүбшэхэ хэрэгтэй болоотшо һэн.

Манай захиргаанай аппарат хүдэлмэрилэгшэдөөр үсөөншэгшье һаа, улам бэхижэжэ байба. Нэгэ хэды болоод, Совнаркомой заседани үнгэргэдэг залтай болоо һэмди. Тиин Владимир Ильичдэ ерэдэг хүнүүдэй тоо бага зэргэ үсөөрөөд, олон хэрэгүүд Совнаркомой заседаниинуудай зал соо шиидхэгдэдэг, мүн тэндэ зүблөөнүүдшье үнгэргэгдэдэг болоо бэлэй.

Москвада правительствын нүүжэ ошоторнь тиигэжэл хүдэлдэг байгаабди. Москвада ерэһэнэй удаа, комиссариадуудай тохонёо олоходонь, Совнаркомой хэрэг хүтэлхэ Управлени тусхайта уялгануудаа дүүргэжэ ороо бэлэй.

(АПН).

* *«Владимир Ильич Ленин тухай дурасхаалнуудай» III томһоо. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт ба Политиздат энэ ном хэблэлдэ бэлдэбэ.*

...ОДОДОО ҮҮСХЭЛТЭЙ

...үглөөгүүр партком соо
...эһэн набтаршаг бэстэй,
...аруу янзын зангай хүн
...шурбэһэлиг гараа үргэ-

...даин,—гээ һэн.
...и тухай һайн һайхан үгэ
...а һанаандаа оруулаад,
... шартэһэн хурса нюдэ
... хараад, бодолгото бо-
...бэ.

... тобэг-наһанайнгаа таб-
...гэшхэбэшье, үбгэрһэнэй
...лэтүй энэ хүн ямаршье
...н һуужа шададаггүй,
...жалта түйлахын, тэй-
...гт хүдэлдэг хүн зондоо
... үзүүлхын түлөө үнэн
... оролдодогоороо хүнда-
...лхой. Үнинэй коммунист,
...юрзан Будаевич хори га-
...най туршада сомоной бо-
...ай Соведүүдэй депутат

... Соведэй соёл гэгээрэлэй
...рлжын комиссиин гэшүүн

... һургуулинь һайн бай-
...Аргатын һурагшад түлюур
... байдаг һэн. Шэ-
...гули барюулха тухай
...Аюрзан Будаевич сомоной
...сесси, зүблөөн бүхэн дээ-
...г байгаа. һанаһаниинь
..., һургуулиин шэнэ бай-
...барилгадаха болоходо, мүн-
...һологдоходонь, тэрээнһээ
...барлэһан хүн байгаагүй-
...ха даа.
...улиин байшангай һууриин
... эхилһэн түрүүшын
...абаад нүхэр Будаин үн-
...ооо мартан, али болохо
...барилгыень түргэн ябуул-
...ее оролдожо байһан. Не-
...эдэ олон тоото һуури-
...ниие суглуулжа, воск-
...эргүүлдэг һэн. Энэ
... Аюрзан Будаевичай
...нэ орожо, улаан нюу-
...элдөө хэхэдэнь, арса-
... оройдоошье олдоогүй.

Амаралтын үдэрнүүдтэ сүлөөтэй байгшад:

— Тиигэнгүй яахабибди. Үглөөдэр заатагүй туһалхаяа гарахабди,—гэжэ харюусадаг байха.

Үгышье һаа воскресенигэй үнгэргэгдэхэеэ байһан тухай радиогоор урда үдэрынь соносхол хэхэдэнь, үглөөгүүр эртэ һайн дураараа хүдэлхэеэ ерэгшэд сугларлаг, хамнгаа шуужа, оролдосотойгоор хүдэлдэг бэлэй. Энэ үүсхэл оролдолгынь аша туһа ехэ байшоо. Хоёр жэл болоогүйхэн байхада, һаруул уужам таһалгануудтай, ехэнүүд сонхонуудтай һургуулиин шэнэ байшан барилдажа дүүргэгдээд, ашаглалгада үгтөө һэн.

Үдэшэ, үглөө бүхэндэ бодолгото болон, аалин намдууханаар гэшхэлэн, тетрадь, номуудые һугабшалаад һургуули тээшэ гэшхэлдэг Аюрзан Будаевичай нюдэн сог заляар ошотожо, сэдьхэлынь баяраар халин ябадаг. Хори гаран жэлэй туршада тэрэ тоо бодолгоор Аргатын дунда һургуулида багшалаа. Энэ үе соо хэды олон һонерхон толгойтой хүбүүд, басагадые һургажа, эрдэм бэлигэй үндэр дабаан өөдэ үдэшэн табяаб даа. Урган ябаһан эдир үетэн ерээдүйн гэрэлтэ һайхан байдалай орьёл өөдэ дүүлин, 320 хүнэй багтаамжатай һургуулиин шэнэ байшан соо һуража, ухаан бологоо гүнзэгыгөөр баяжуулха арга боломжотой болонхой. Предмет бүхэнөөр кабинет, лабораторинууд бии. Үнинэй багша пенсионер Аюрзан Будаевичайнгаа энэ һургуули барюулха гэжэ үдэр бүри гаргаһан үүсхэлые тэдэнэр хэзээдэшье мартахагүйл.

Пенсиин наһанда үни хүрөөшье һаа, нүхэр Будаин дуратай мэргэжэлээ орхижо шадаагүй. Жэл бүхэндэ дүршэл ехэтэй багша һурагшадаа бэрхээр һургахын түлөө оролдоно.

Ажал хүдэлмэри хэжэ байгаад, үдэшын һургуулида һуралсажа, 10-хи класс дүүргэхэ дуратай шуул олошорно. Тэдэнэй олонхинь холын отара, фермэнүүд дээрэ хүдэлдэг. Тэдэниие асаржа, абаашажа үгэхэ машина заримдаа дутаддахаа һанадаг. Эндэшье тэрэнэй үнэтэй үгэ, ябуулга хэрэгтэй болодог. Совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хандажа, машинаар таһалдуулхагүйе оролдодог. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр миинтэ сагаа гээхэ, программаһаа таһарха болоно бшуу. Илангаяа математикаар үлэбэл, бэрхэтэй. Энэ жэл 13 залуушуул үдэшын 10-дахи классые амжалтатайгаар дүүргэжэ гараа.

Хүн зоной дунда соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулгада оролдосотойгоор хабаададаг юм. Өөрөө саг үргэлжэ малшадта ошожо, элидхэл хөөрэлдөө үнгэргэдэг заншалтай. Нүхэр Будаинһаа жэшээ абажа, ниитэ зонтой нягта холбоотой байдаг пропагандистнар жэлһээ жэлдэ олошорно. Совхозой мэргэжэлтэд, багшанар улас хоорондын байдал, Эхэ орон соомнай боложо байһан һонинууд тухай малшад, механизаторнуудтаа хөөрэжэ үгэдэг. Бэрхэ пропагандистнуудай тоодо Л. Л. Дамтинжапова, Б. Ц. Цыренов, О. Р. Раднаев гэгшэд оролсодог.

Хэды ехэ хүдэлмэри ябуулжа, эсэшэ сусашагүйгөөр оролдолго гаргажа байдагшье һаа, тэрэ нэгэтэшье бэеэ һайрхаха зангүй, түйлаһан амжалтаһаа тархияа эрьедэггүй байха юм.

— Зоной жиир зангаар оролдоод, хүдэлөөд ябана ха юмбиб даа. һайрхажархихоор юуншье намда байха һэм,— гэжэ тэрэнэй даруухан аар мэдүүлһые мартаагүйб.

Үндэр наһатай орьёлой орой өөдэ дүүлижэ ябаашье һаа, залуу наһанай ольһо эрмэлзэлтэйгээр хүдэлдэг коммунист, сомоной Соведэй депутат нүхэр Будаин тухай һайшаалтай үгэ хэлэнгүй байжа болоногүйл.

Б. НИМАЕВ.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

«Хүлеэгдээгүй уулзалга» гэһэн гаршагтай, хүхэхэн гадартай номой хэдэн жэлэй саана хүлэлдагдажа байһые хүнүүд һанана ёһотой. Авторынь Балдан Ябжанов һэн.

Балдан Ябжанов рассказуудые бэшэжэ эхилһээр үнинэй юм. Бэлиг шадабаринингаа талаар уран зохёолшын нилээд уртаһые, хэмжүүрээршье бага, ехэ, удхааршье гүнзэгы, няд гэмхэн зохёолнуудые бүтээдэг болоһыень һүүлэй жэлнүүд эли тодоор харуулжа үгэбэ.

Балдан Ябжанов—буряад рассказ шадамарлаар, уран гоёор бүтээгшэдэй нэгэн. Түрүүшынь ном болохо «Хүлеэгдээгүй уулзалга» соо һайн рассказууд бии һэн. Зүгөөр, эндэ нэгэ юумэ дурдалтай. «һайн» гэһэн ойлгосомнай ямар юумэнһээ эхитэйб гэхэдэ, хүнэйл зүрхэ сэдьхэл хүдэлтэжэ, шэнэ бодол түрүүлһэн, һургаал абамаар зохёолые «һайн» гээд сэгнэдэг хаш гэжэ һанагдана.

Мүнөө урдамни «Майтагсаан» гэһэн ном дэлгээтэй хэбтэнэ. Балдан Ябжановай хоёрдохи ном. Түрүүшын номой хэблэгдэн гараһаар олохон жэл үнгэрөө. Тиигээд «Майтагсаание» иража, уншажа һууходаа. олон бодол түрөө һэм, сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгөө һэм.

Энэ номые уншаад байхадаа, Балдан Ябжанов гээшэмнай өөрынгөө бага наһан, хүнүүдэй хани—нохой. шубууд тухай бэшэхэ дуратай хүн хаш гэжэ юундэшьеб һанааб. Үнэхөөрөөшье тиимэл гэхэдэ, алдуу болохогүй ёһотой.

Рассказуудай хоёр цикл ном соонь оронхой. Түрүүшын циклэй зохёолнуудые хаража үзэхэдэ, автор эдэ рассказууд соогоо өөрынгөө бага наһан, нүхэд—ханинар тухайгаа уран гоёор бэшэжэ шадаа.

«Майтагсаан бидэ хоёр» гэһэн рассказ ном соохи эгээл томо зохёолнуудай нэгэн болоно.

«ХҮЛЕЭГДЭЭГҮЙ УУЛЗАЛГЫН» ҺҮҮЛЭЭР...

Гушаад онуудта түрэһэн хүбүүд, басагадай бага наһан Эсэгэ орокоо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ үнгэрөө. Арба хүрэжэ ябаһан хүбүүхэдүүд хамтын ажалда ябалсажа, шадаха зэргээрээ эхэнүүдтээ туһалалсаха юм.

Автор энэ түрүүшынгээ циклые «Тэмсэлтэ жэлнүүд» гэжэ дэмы нэрлээгүй. Эдэ жэлнүүдтэ боргожожо, хатуужажа, «халуун шулуу долёожо» ябаһан хүбүүд немец фашистнуудые дараласаха, фронтдо туһалха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулаа гээшэ.

Эсэгэгүй болоһон Майтагсаан хүбүүн хэдышье гэдэһээ үлдэжэ, дааража ябааш һаа, сэдьхэл зүрхөөрөө үнэн сэхэ, һайхан зандаа үлэнэ. Хүршэ ажаһуудаг Майдархан хүбүүн олон дүүнэртэй Майтагсаандаа туһална, һүүлшынгээ зүһэмые хубаалдажа эдинэ. Эрэшүүлэй дундаһаа тосхон соо гансаараа шахуу үлэһэн бригадир Сэндын Габаада хүбүүд хороёо бусална. Үнэхөөрөөшье, Габаа гээшэнь бүдүүлигшэг аашатайшаг хүн. Майдарханай эхын пекарнида хүдэлжэ байтар, тэрэниие ажалһаань гаргаад, орондонь өөрынгөө һамгые оруулна. Сухалдаһан хүбүүд «шэрүүн» бригадирһаа «үһөөгөө» абахые оролдоно.

Бишыхан хоёр хүбүүд хэды иигэжэ ябаашье һаа, айлай галуу хулуугаад, тэрэнээ бусаахаяа тээлмэрдэжэ зобоошье һаа, үнэн сэхэ замдаа үлэнэ, хэһэн алдуу эндүүгээ ойлгожо абана.

Майтагсаан хүбүүн гэнтын аюулда орожо наһа барашана. Эгээл эндэ автор шадамар бэрхэ зохёолшо, уянгаша байһанаа харуулжа шадаа гээд һанагдана. Рассказай түгэсхэлэй хэдэхэн мүрнүүдые дурдамаар хаш.

«...Гэнэн хонгор наһандамни тохёолдоһон хүшэр хүндэ хуби заяагаа хубаалдажа ябаа нүхэрһөө нимэ харатайгаар, нимэ хайратайгаар хахасахаб гэжэ һанаагүй бэлэйб. Нимэ аюул болошохо гэжэ би хаанаһаа мэдэхэ бэлэйбиб...»

«...Дүүнэрээ харагша һайш мүнөө! Эжыиин хүнгэншье һаа, намаяа харахадаа, шамаяа һанан сүхэршэдэг хэбэртэй. Иигэжэ нараяа, ногоото дэлхэй дээрэ саг жэлээ, наһа бэеэ абажал ябанабди...»

«...Зүгөөр шиниим хэжэ үрдеэгүй ажал, сэнгэжэ үзөөгүй жаргал үргэжэ ябаа эдир заахан багашуулые хододоо хүлеэжэ, угтажа байһай гэжэ зальбарнаб. Тэрэнэйл түлөө тэмсэжэл ябанаб...»

Энэ рассказ хадаа зохёолшын ехэ түйлалта болоно. Гушаад онуудта түрэһэн буряад хүбүүд, басагадай хуби заяан, тэдэнэй бага, гүлмэр наһан, эсэгэнэрэйнгээ замаар дабшаһаниинь энэл зохёол соо эли тодоор харагдана бшуу.

Тиихэдэ «Халтар», «Гурбан хуби заяан» гэһэн рассказууд адлирхуу темэдэ бэшэгдэһэншье һаа, тэмсэлтэ жэлнүүдые үргэнөөр харуулха хэрэгтэ нэмэри болон ороо. Үхибүүдэй хани—нохой тухай бэшэхэдээ, Балдан Ябжанов буряад уран зохёолшодой үшөө хэрэглээгүй шэнэ арганууды хэрэглэнэ, амитанай абари зан, ааша, нүхэсэлые тон һайн мэдэхэ байһанаа харуулна.

Америкын агууехэ уран зохёолшо Джек Лондоной амитад тухай бэшэһэн рассказуудые уншаһан хүн ямараар урмашадаг, сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэдэг гээшэб! «Белый клык» гэһэн повестинь кино болгожо табигданхай.

«Тэмсэл» гэһэн новеллэ. Энэ новеллэ онсо илгарна. Наһажаал болоһон үбгэн хүгшэршэһэн шоно хоёр хуудам талада уулзана. Тэдэ хоёрой хоорондо үхэлтэ тэмсэл эхилнэ. Һүүлэй һүүлдэ хүн—үтэлһэн үбгэниинь шоно дайсанаа дарана. Балдан Ябжанов энэ новеллэ соогоо философско тобшолол хэжэ, үеын үеһөө хойшо тэмсэжэ ябадаг хара сагаан хоёрой тэмсэлые харуулба ха юм.

Ородой агууехэ уран зохёолшо Антон Павлович Чеховэй дэбтэр соо нимэ үгэнүүд бэшээтэй байһан гэдэг: «Нэгэтэ шубуухайнла иигэжэ асууба: «Дуунуудшни юундэ богонихон бэ?» Тиигэхэдэнь шубуухай харюусаба: «Дуунуудни богонишье һаа, уран гоё, янза бүриин аад, олон ха юм». Юундэ эдэ үгэнүүдые дурдаабши гэхэдэ, Балдан Ябжановта бага жанрай зохёолнууд олон юм. Тиигээд бага жанрыемнай эгээл дайшалхы жанрай нэгэн гээд дэмы хэлсэдэггүй. Томо, ганса һомоор буудажа тудахагүй һаа, жэжэ шабаар турьюулаашань дээрэ гээд хэлсэдэг хүнүүдшье олдодог. Зүгөөр, Балдан Ябжанов ганса жэжэхэн шабаар «буудадаг» бэшэ, томо халибрай буунуудыешье һомолдог. Энэ ном соо ороһон жэжэ рассказуудынь удха, найруулгынгаа талаар ямаршье бараг зохёолнуудтай зэргэлүүлэн «шэгнүүр» дээрэ табяа һаа, тэнсээд байхал хаш гэжэ һананаб.

Номой хоёрдохи хуби—«Бэежэлтэ» гэһэн цикл соо ороһон рассказууд хэмжүүрэйнгээ талаар багануудшье һаа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэмөөр. Жэшээлхэдэ, «һэшхэлэй олзо» гэһэн новеллые Балдан Ябжанов зүрхэтэйхэнөөр лэ бэшээ гэжэ юундэшьеб һананаб. Хомхой хобдог сэдьхэлтэй хүнүүд үшөөл олон дайралдадаг. Энэ новеллын герой хадаа хүнэй унагааһан табин түхэриг ула доро дараажархёод, эзэндэнь бусааха гү, али хармаандаа хэжэрхихэ гү гэһэн һанаанда абтан, тээлмэрдэшоод зогсоно. Рассказ соохи хэды мүр эндэ дурдая.

«...—Табин түхэриг шамда эд зөөри болохогүй. Эзэндэнь бусаа! Зуун түхэригтэй ябанхаар, зуун нүхэртэй яба... Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара!—гэһэн бодолнууд шэхэндэм шэбэнэнэ».

...«—Үгы, энэшни зузаан хармаантай хүн. Табин түхэригөөр үгырхэгүй. Аба, аба, аба!—гэнэ хомхой һанаан».

Һүүлэй һүүлдэ үнэн сэхэ, сагаан һанаан диилэжэ, унагааһан мүнгыень эзэндэнь хүбүүн бусаажа үгэнэ.

«Үнэн сэдьхэлэй үгэ» гэһэн прозоор бэшэгдэһэн шүлэг. Уянгатай, долгитой энэ шүлэг хүнэй ой һанаанда одоол хадуугдамаар.

...Балдан Ябжановай «Майтагсаан» гэһэн шэнэ ном уншаад, шэнжэлээд байхадаа, уран зохёолшын ургалта тухай тэмдэглэнгүй гарахын аргагүй. Тойрожо байһан ажабайдалые һайнаар харуулһан, урагшаа дабшаха замда зоригжуулһан, хүнэй һайхан сэдьхэлые магтаһан энэ ном уран зохёолшын шэнэ алхам, «Хүлеэгдээгүй уулзалгын» һүүлээрхи шэнэ амжалта болоо гэжэ һанагдана.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

О

...н-Үдын «Теплопри-
... заводой экспортнэ
...ай ажалшад халаа-
... даабари хододоо
... процент дүүргэнэ.
... ойдо бэлэдхэлэй
...дтэ энэ участогайхид
...хэзээнэйхиһээ һай-
...үдэлжэ, түсэбтэ даа-
...дэрһөө үдэртэ үлүү-
...ргэнэ.
...Г ДЭЭРЭ: түрүү
...ершэд Р. В. Андрее-
.... Майоров хоёр.
... ЗАХАРОВАЙ фото.

О

ТАЙГЫН ЗҮРГӨӨР

Хойто-Байгалай Калинкинай нэрэмжэтэ эвенкэ колхоз ашаа тээһэн оронуудые абажа, хойто зүгэй гүн тайгаар аяншалха эрдэмтэдые газаршалхаар өөрынгөө табан гэшүүдые эльгээбэ. Эдэнь хэд бэ гэхэдэ, Васса Акотина, Иннокентий Тулбуконов, Алексей Ержин, Дмитрий, Михаил Агдыреевтэн—Буряад ороной хойто зүгэй ой тайга, уһа гол, уула хадануудтахи зүргэ харгынуудые һайса мэдэдэг хүнүүд болоно.

Эвенкэнүүдэй эдэ газаршад колхозойнгоо түбһөө 200 гаран километр холо оршодог Уоян гэжэ тосхондо хүрөөд, саашаа алад хойто зүг руу замаа үргэлжэлүүлэн, Эрхүүгэй областиин Мамско-Чуйска районой Аркаликан гэжэ тосхон тээшэ ябаха юм. Эдэнэр хадаа шэб дүлии тайгын дундуур, харгы замгүй уула хүбшын дабаануудые гаталан, бэдэрэлгын хүдэлмэри эрхилхэ Москвагай түбэй эрдэм-шэнжэлэлгын институдай партиие газаршалха болоно.

О. БЕРЕЗКОВ.

Барилгын материалнуудай комбинадай Гусиноозерскын модо бэлэдхэлэй участогай коллектив үнгэрһэн долоон һара соо модо бэлэдхэхэ түсэбөө амжалтатай дүүргээ. Эндэхи модошод июль һарада илангаяа һайнаар хүдэлжэ, түсэбөө 120 процент дүүргэһэн байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: модо бэлэдхэлэй участогай түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн Игорь Матанцев.

Ф. МОРЕНЕЦЭЙ фото.

ХУБУУМНАЙ СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА

ХОЁР НҮХЭД

ГУШААД онһоо захалаад табяад гаран он хүрэтэр тракторай жолоо барлһан Цырен Ринчинов Сергей хүбүүнэйнгээ наймадахи класс дүүргэхэдэнь, механизатор боло гэжэ зүбшэһэн байгаа. Сергей ухаа орохоһоо хойшо эсэгынгээ трактор дээрэ һуудаг, томохон болоходоо жолоодоодшье үзэһэн хадаа баһал иимэ ажалда дуратай һэн.

Тиигээд хүдөө ажахын механизациин ба электрификациин техникумдэ орожо һуралсаба. Һургуулиин амаралтын, үйлэдбэриин практикын үедэ Сергей таряалан дээрэ, баян ургасын түлөө шанга тэмсэл соо үдэр һүниеэ үнгэргэгшэ бэлэй.

Мүнөө энэ хүбүүмнай сэрэгэй албанда. Гэртээ ходо бэшэг эльгээнэ. Бэшэгыень гансашье гэртэхиниинь бэшэ, мүн хүршэ айлайнь хүнүүд сугларжа уншадаг, почтальоншье эдэнэй гэртэ ороод, хүбүүн тухай хөөрэлдэхыень шагнашадаг. Цырен үбгэжөөл Сергей хүбүүнэйнгээ бэшэгэй удхые омогтойгоор дурсан хөөрэнэ:

«Тиимэл байгаа даа. Сэрэгэй албан эхин улаа хүндэ. Саашадаа дадаад, һураад байхадань — хүндэ юумэн үгы, хүнэйл хүбүүдэй хэдэг хэрэг байгаа бшуу. Зүб бэшэнэ. Хажуудаа һайн нүхэртэй — Николай Казанцев, баһал нютагаймнай хүбүүн ха юм даа. Суулгын совхозой»...

Сергей Ринчинов Николай Казанцев хоёр армида түрүүшынгээ жэл алба хэжэ байнад. Эхин жэл — эгээл хүшэр байдаг. Алибаа бэрхэшээлые дабажа һураха, сэрэгэй албанай мэргэжэл олохо, эрэлхэг зоримгой болохо — эдэ бүгэдэ һургаал, хүмүүжүүлгэһээ бүридэжэ бии болодог ушартай. Эдэ хоёр хүбүүд — комсомолшууд. Хоюулан трактористын мэргэжэлтэй. Албанайнгаа эхинэй жэлдэ байлдаанай ба политическэ һуралсалаараа «отличник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ гэжэ шиидэбэ.

Суглаанда ошоходоо, кинодошье ороходоо сугтаа — хоюулан. Газаагуур сүлөөтэй сагта ябахадаа, ленинскэ таһалгада орожо, ном, газетэ, журналшье уншахадаа баһал хамтадаа. Байрадаа хоюулан зэргэлээд унтадаг. Алишье сагта хоюулан энэ тэрэ юумэ буляалдан сэсэрхэлдэдэг. Үзэһэн дуулаһанаа, һураһан ойлгоһоноо бэе бэеһээн лаблан асуудаг. Ерээдүйгөө бодон зүбшэдэг. Үнгэрһэн байдалаа һанан дурсадаг.

— Намдашни абаһаар лэ трактор үгэжэрхёо һэн, — гэжэ Николай хөөрэнэ. — Тиихэ үедэ ажалай халуун хаһа, хабарай тарилга эхилээд байгаа. Совхознай тарилга ехээр хэдэг. Һуни үдэргүй хүдэлхэшье саг ушардаг бэлэй. Эсэгдэхэ, үргэһэ нойр хүрэхэ даа. Теэд трактор дээрэ һуугаад ябахадаа балай эсэһэнээшье ойлгогшогүй һэм. Харин машинаһаа буугаад байхадаа, хүл, гарни шархиржа, үбдэжэ байгша һэн. Сергей, һанана гүш? Буряадаймнай уужам тала ямар гоё гээшэб! Хабарай сэлмэг үдэр наранай орожо байхада баруун хойто зүгһөө улаан залаа сасаран туяатаха. Булжамуур жэргэхэ, галуунууд зэлэ татан, һүрэг һүрэгөөрөө ниидэхэ. Ая гангын хангал, хүхэ ногооной үнэр — ямар һайхан дайда гээшэб!

Эдэ хоёр ханинар — ородой, буряадай үринэр, түрэһэн аха дүү, нэгэ айлай үхибүүд шэнги хоюулан түрэл нютагтаа дуратай. Адли мэргэжэлтэй. Хүсэл бодолоороо нэгэн. Армиингаа алба дүүргээд, Сергей хүдөө ажахын институтда, Николай техникумдэ орожо һураха хүсэлтэй.

Эбтэй нүхэдэй бэрхэшээл баяр хоёрынь баһал хамтын хэрэг, бэрхэшээлээ хубаалдаад ябахадань, баярынь хоёр дабхар болоно бшуу. Гэрһээн абаһан бэшэгээ хоюулан суг уншадаг, хэшээлдээшье хоюулан сугтаа бэлдэдэг заншалтай.

Газаа талаһаа эдэ хоёр тиимэшье адли бэшэ. Сергей удаан хүдэлсэтэй, олон үгэгүй. Үгэ бүхэнөө шүүжэ, бодолтойгоор хөөрэдэг. Николай тиимэ бэшэ, али юумэндэ түргэн, һайрхуушаг. Сергейн хэлэдэгээр, эли хүн. Аяг зангаараашье [...]шэ. Сергей шатар на[...] ратай, нүгөөдэнь хара[...] рэйнгөө түлөө сэдьхэл[...] һууха. Нэгэнь техни[...] төөдэнь уран зохёолой[...] шаха дуратай.

Ажал, албан дээрэ [...] алин гэшэгүй тон үнэн [...] рин нягта юм. Ганса[...] хоёр бэшэ, бүхы сэ[...] иимэ байдалтай. Эдэн[...] нэгэ хэрэгэй — Эхэ орон[...] зонойнгоо ажана һайха[...] хамгаалхын түлөө нэгэ[...] го урдаа табина. Солда[...] байдал, һургуули тэдэ[...] тэй нэгэ бүлэ шэнгеэ[...] жүүлнэ ха юм. Али нэ[...] алдуу гаргаа һаань, т[...] нюуха гэжэ оролдодог [...] рин тэрэ дутагдалыен[...] ойлгуулха, хойшодоо т[...] дал гаргахагүйн түлөө [...] оролдодог. Өөрынгөө, [...] гөө түлөө үндэр харю[...] ехэ эрилтэтэй байха [...] рэгшэ бүхэнэй арюун [...] жэ тэдэнэр бултадаа һ[...] гоно. Энэ зорилгоёо н[...] хин бэелүүлнэ.

Олон нүхэдэйнгөө д[...] нютагай эдэ хоёр хүб[...] али талаараа үльгэр ж[...] руулан алба хэнэ. Ко[...] ниингаа зүгһөө һайшаа[...] хэдтөө хүндэтэйнүүд.

Н. САВО[...]
ахалагша дей[...]

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН * ТЕЛЕГРАФ * РАДИО

АГУУЕХЭ ҮДЭРЫЕ УГТУУЛАН

КАРАКАС. ТАСС-ай корреспондент Сервандо Гарсиа Понсе иигэжэ дамжуулна:

КПСС-ые, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнние байгуулагша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ Венесуэлын олониитэ, профсоюзна, студентнүүдэй эмхинүүд эдэбхитэйгээр бэлдэнэ.

Ленинскэ ойдо зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгануудай программые Венесуэлын Коммунис партиин ЦК-гай XIII пленум һайшааһан байгаа. Энэ программын ёһоор Ленинэй шухала зохёолнуудта зорюулагдаһан лекцинүүд уншагдаха, элидхэлнүүд хэгдэхэ юм. Эдэ лекцинүүдые партийна элитэ хүдэлмэрилэгшэд уншаха байна.

Венесуэлын Компартиин ЦК В. И. Ленинэй хүндэлэлдэ зорюулан партида шэнэ гэшүүдые абаха тухай соносхоо. Коммунис залуушуулай хүтэлбэрилэгшэд ба эдэбхитэд партиин зэргэдэ ороно.

В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал ябуулга тухай лекцинүүд болон элидхэлнүүдые совет наука, культурын ханинарай центр мүн лэ эмхидхэхэ байна. Ороной ниитын политическэ элитэ ажал ябуулагшад лекци, элидхэлнүүдые хэхэ юм. Эдэ элидхэлнүүд хүн зондо ехээр һонирхогдоно. В. И. Ленниндэ зорюулагдаһан нүүдэл фотовыставкэ эмхидхэгдээ. Выставкэдэ орогшод пролетарска революциин вождиин энэ орондо урда тээнь мэдээжэ болоогүй фото-зурагуудтай танилсаха юм.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ бэлдэжэ байхадаа совет культурын, наукын ханинарай центр Владимир Ильичэй теоретическэ ажал ябуулга тухай эрхим хүдэлмэри бэшэхэ конкурс соносхоо. Латиин Америкын оронуудай али нэгэндэнь түрэһэн ямаршье гражданин конкурсдо хабаадаха эрхэтэй. Конкурсдо илажа гараашад 1970 оной ноябриин 7-до — Агуу Октябриин социалис революциин ойн үдэр Каракаста баярай суглаанай болоходо соносхогдоод, шагналда хүртэхэ байна.

Гайхамшагта ойтой дашарамдуулан, Венесуэлын ажалшадай нэгэдэмэл центр (КУТВ) хадаа революциин вождиин ажабайдал ба ажал ябуулгада зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень бүхы организацинуудые уряалаа.

Араб партизануудай дайшалхы ябуулганууд

ДАМАСК. (ТАСС). Палестинын нэгэдэмэл командованиин сэрэгэй түлөөлэгшэ иигэжэ мэдүүлээ. Сириин эзэмлэгдэһэн Кунейтра гэжэ город шадар байдаг Израилиин Рафид гэжэ сэрэгэй лагерьта «Аль-Асифа» гэжэ организациин дайшалхы бүлэгэй нэгэн энэ оной августын 4-нэй һүни добтолоо.

Дайсад руу араб партизанууд буудаа. Тэрээнһээ уламжалан, адаглалтын пост һандаргагдаа, томо калибртай пулемёт усадхагдаа. нилээд олон израиль солдат алуулһан ба шархатаһан байна.

Бомбонууд үгы болошоо

ТОКИО. (ТАСС). Японой олониитын буруушаалгануудые мэдүүлдэг болобошье, американ сэрэгэйхид Окинава дээрэ химическэ ба бактериологическа зэбсэгүүдые суглуулжал байһаар. Мэдээжэ болоһоной ёһоор, Минатосон тосхон шадарай американ складһаа 50 химическэ бомботой хайрсаг үгы болошоо. Абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор эдэ бомбонууд нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг, саа үбшэ һүжэрөөдэг газтай. Үгы болоһон бомбонуудые бэдэржэ байһанаа соносхоһон американ сэрэгэй полици склад шадар бүлэг олон үхибүүдэй суглараад байха үедэ энэ хайрсаг үгы болоо гэжэ багсааһан байха юм.

Румыниин Коммунис партиин X съезд нээгдэбэ

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Румыниин Коммунис партиин X съезд республикын ордоной ехэ зал соо августын 6-да нээгдээ. РКП-гэй хүтэлбэрилэгшэд, харин коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинуудые толгойлогшонор, түлөөлэгшэд президиумдэ һуугаа.

Хоёр мянга шахуу делегат, мянга табан зуу шахуу уригдаһан хүнүүд съезд дээрэ байлсана.

РКП-гэй Центральна Комитедэй даалгабаряар РКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Н. Чаушеску съездые нээгээ.

РКП-гэй IX ба X съезднүүдэй хоорондохи үе соо РКП-гэй хэһэн ажал ябуулга, партиин үмэнэ табигдажа байһан зорилгонууд тухай Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые Н. Чаушеску хэһэн байна.

Тушаалһаа бууна

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Аполлон-11» онгосын ниидэлгын амжалтатайгаар түгэсхэгдэһэнтэй дашарамдуулан, Аэронавтикын ба замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын талаар национальна управленидэ (НАСА) болоһон баяр гол эрдэмтэдэй НАСА-һаа гаража ошолгоһоо уламжалан гутаагдаба гээд американ «Ньюсуик» гэжэ неделиин бүриин журнал бэшэнэ.

Журналай бэшэһэнэй ёһоор, замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй программын талаар «дан ехээр идхалгануудай хэгдэдэг байһаниинь» эрдэмтэдэй дураа гуталгын шалтагаануудай нэгэн болоно.

«Ньюсуик» журналай мэдээсэһэнэй ёһоор Хьюстондохи наукын ба хамһабарилгын шэнжэлэлгэнүүдэй таһагые даагша Уилмот Гесс тушаалһаа буухань, Боулдертэхи (Колорадо штат) научно-шэнжэлэлгын лабораторинуудай хүтэлбэрилэгшын тушаал дааха хүсэлэнтэй. Һарын материалнуудые шэнжэлдэг лабораторинуудые мүнөө даажа байһан баһа нэгэ мэдээжэ эрдэмтэ Элберт Кинг НАСА-һаа гаража ошохо гэжэ шиидээ. Тэрэ Хьюстонско университедэй геологическа факультедэй тушаалые дааха юм.

АНГЛИДА, США-да АНГИИН ТЭМСЭЛ ШАНГАДАНА

ЛОНДОН. (ТАСС). Зургаа недели турша соо үргэлжэлжэ байһан забастовкые салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай эрилтэнүүдэйнгээ дүүргэтэр үргэлжэлүүлхэ гэжэ «Бритиш стил корпорейшн» гэжэ компаниин 1.300 доменщигууд митинг дээрэ нэгэн дуугаар шиидхээ.

Хүдэлмэридөө гараха тухайнь ээд баяшуул, правительство, профсоюзай баруунай үзэл баримталдаг ударидагшад доменщигуудта забастовкын бүхы үе соонь бааллалта хэдэг байгаа. Ээд, баяшуул түсгаар алхам хэжэ, энэ заводой (Европодохи эгээн томонуудай нэгэн) ээд баяшуул имагтал хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүдые хангахагүйн тулада иимэ алхам хэһэн байна бшуу. Заводой хаагдаһанһаа уламжалан, 12 мянган хүн мүнөө хүдэлмэригүй болоо.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Монополинуудай доботолгодо эсэргүүсэн, шухала эрхэ ба эрмэлзэлгынгээ түлөө американ ажалшадай хэдэг ангиин тэмсэл орон дотор замханагүй гэжэ США-гай элдэб районуудһаа абтаһан мэдээсэлнүүдһээ эли боложо үгэнэ. Энэ жэлэй түрүүшын зургаа һарын турша соо забастовочно хүдэлөөндэ нэгэ миллион зуу мянган хүдэлмэришэд ба алба хаагшад хабаадаа.

Ороной арба нэгэн штадай 77 городые хангадаг «Пьедмонт эйрлайнс» гэжэ авиакомпаниин реактивна самолёдууд дотоодын агаарай замууда ниидэхээ болиһоор хоёр недели болажо байна. Самолёдуудай экипажай тооё үсөөн болгохо гэһэн компаниин шиидхэбэридэ эсэргүүсэлгын тэмдэг болгон пилодууд, авиамеханигууд забастовко соносхоһон байгаа.

Питтсбург шадарай томо промышленна райондо хэдэн забастовко болоо. Ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, ажалһаа буруугаар гаргагдаһан нүхэдыень дахяад хүдэлмэридэ абаха тухай забастовко хэһэн металлургнууд, машина бүтээгшэд эрилтэ хэнэ. Тэрэшэлэн Нью-Йоркын бүд нэхэгшэд, Канзас ба Колорадо штадуудтахи «Бич эйкрафт корпорейшн» гэжэ авиакомпаниин заводуудай металлистнууд, Сент-Луисай, Шарлоттой (Хойто Каролинын), Чаттанугын (Теннесси) шоройн шохой хамагшад, американ ажалшадай бусад отрядууд мүн лэ забастовко хэнэ.

ШЭНЭ ГЭМТЭ ЯБУУЛГАНУУД

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамда США-гай империалистнуудай хэһэн сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ талаар комисси мэдүүлгэ хээ. Лаб дээрэхи мэдээнэй ёһоор американ самолёдууд июль һарада Хойто Вьетнам дээгүүр 1090 тагнуулай ниидэлгэнүүдые хээ гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Демократическа Вьетнамай урда талын провинцинуудые американ авиациин июль һарада хэдэн дахин бомбодоһые ба буудаһыень, тэрэшэлэн Виньлинь районые американ 7-дохи флодой корабльнуудһаа, демилитаризованно зонын урда талын хубиһаа буудаһыень комисси бүридхэлдэ абаһан байна.

Демилитаризованно зонын хойто талын хубида американ сэрэгэйхид химическэ зэбсэг хэрэглээ, - тэрээнһээ уламжалан, хэдэн мянган хүн хохидоо, тарян усадхагдаа гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдээ.

Сайгоной туһамаршадай сэрэгүүдтэ сохилтонууд хэгдэнэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Куангнам провинциин урда талын хубида арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд июлиин 30-да амжалтатайгаар сэрэгэй ябуулга хэжэ, туһамаршадай сэрэгэй ротые хүлһөөнь буулгаа гээд ВИА агентство мэдээсэнэ. Тьемчау райондо Сайгоной туһамаршадай үшөө хоёр ротые удаадахи үдэртэнь патриодууд һамна заза сохёо. Дайсанай 142 солдат ба офицер алуулаа, шархатаа.

Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд Биньлонг провинцида Локнинь город шадар далда бүглүү газарта тоһожо һуугаад, дайсанай 72 танк ба бронетранспортёр усадхаа. Түс райондо ябуулга хэдэг партизанууд мүн лэ энэ үдэр үшөө дүрбэн танк галдаа.

Зоргооро аашалалдана

МОНРОВИ. (ТАСС). Либеридэ түмэрэй руда малтан абадаг Баруун Германиин «Бонгмайнинг компани» гэжэ фирмэ Либериин хүдэлмэришэдэй 15 бүлые эзэлжэ байһан байраһаань гаргажа үлдөө үйлсэдэ хаяа. Эдэ хүдэлмэришэдтэ шэнэ байра хэдэн үдэр соо бэдэрэн олохые дурадхаад, удаань тэдэнэй юумэнүүдынь машинада ачаад, фирмын хүдэлмэришэд ба алба хэгшэдэй байрладаг һуурин газарһаа гаргажа, намагтай газарта абаашажа хаяа.

Шэнэ шанаржуулгын фабрика барихын тулада ерэһэн Баруун Германиин ба Америкын мэргэжэлтэдтэ байра үгэхын тула иимэ хэмжээн абтаһан байна.

„ҮНЭР БАЯН ОБЩЕСТВЫН[...] ҮНЭН БОДОТО БАЙДАЛ

Социально-экономическа удха шэнжэтэй нилээд олон үльгэр домог баруун оронуудта зохёогдоһон байха. Тэдэнэй дундаһаа мэдээжэ болоһон нэгэ үльгэр дотор Скандинавидахи оронуудта, түсхайлан хэлэбэл Данида, «Үнэр баян общество» гэдэгэй байгуулагдаһан тухай домоглогдодог. Энэ үльгэр соо хэлэгдэдэгэй ёһоор, тэрэ обществодо ангиин илгаа үгы болоһон, социальна хэсүү асуудалнууд дууһан шиидхэгдэһэн, «общиствын гэшүүдэй һанал бодол ехээр нэгэдэһэн» хэбэртэй болоно.

«Үнэр баян обществын үгытэй ядуу байдал» гэһэн ном Данида «Фремад» гэжэ хэблэлэй газарһаа һая барлагдан гараа. Тэрэнэй автор — «Актуэлын» гэжэ социал-демократическа газетын главна редактор Бент Хансен Данидахи байдал, ёһо заншалые маггахын, дэлгэрүүлхын тула ехэ оролдолго гаргаһан хүн. Тиимэһээ ном соонь бэшэгдэһэн баримтанууд анхарал хандуулна.

ҮГЫТЭЙ. БАЯНАЙ ИЛГАА УЛАМ ЕХЭ БОЛОҺООР

Мүнөө уеын Даниин социальна бүридэл ямар бэ? Энэнь тиимэ «жаргалай орон» гү, али юрын лэ ангита общество гү?

Экономическа, политическэ хүгжэлтэнь датска обществын бүхы хэрэг, асуудалнуудые үни хада шиидхэгдэнхэй гээд олон хүн һанадаг гэжэ Б. Хансен бэшэнэ. Хэрбээ тиимэ һаа, ангинууд усадхагдаха, экономическа ба социальна зүрилдөөнүүд үгы хэгдэхэ һааб даа.

Теэд статистикын тоо, мэдээнүүдые шэнжэлэн хараад байхадаа, «үгытэй, баянай илгаа хуушан хэбээрээ үлэнхэй, үгытэйшүүлэй олзо, зөөри нэмээгүй гэһэн тобшолол хэхэ ушартай болохот» гээд Хансен тэмдэглэнэ. Национальна баялигай ургаха тума тэрэнэй хубаарал бүри таарамжагүй болоно гэһэн тобшолол хэбэ. Урда мэтэшэлэн орон доторнь үни заяанай бүлэглэн илгарһан дээдэ баян анги юм гээд бэшэнэ. Харин социальна байгуулалтын доодо шатада — доодо, үгытэй анги байдаг. «Дунда ангиин общество», «элбэг дэлбэг общество» гэхэ мэтын гоё гоё үгэнүүд үгытэй, баянай илгаагай үгы болоогүй, харин улам ехэдэжэ байһые далдалха, нюуха гэһэн зорилготой. Ангита общество урда мэтэшэлэн амарлингы сайһаар гээд бэшэнэ. Мүнөөнэй «үнэр баян» общество социальна ба экономическа баялигые хубаахадаа, урда сагай ангита обществодол адляар, ангиин гурим баримтална.

Данида гэр байрын асуудал ехэл бэрхэтэй болонхой. Улад зоной зарим хуби ажал хүдэлмэригүй үлэхэһөө ходо айжа байдаг. «Нютагайл пролетариат орон соо бии байһаар. Сэдьхэлэй, бэеын ба социальна шалтагаануудаар тэрэ пролетариат обществын эгээн доодо шатада, өөрто ажаһуудаг».

«Үнэр баян обществын гражданинуудай хамтын ашаг» гэдэгые, общество доторхи гэшүүдэй ашаг гэдэгые хараад үзэбэл, «хүн бүхэн үрилдөөтэ тэмсэлдэ хабаадана гэжэ тоолоод, ондоо хүниие диилэжэл, амжалта туйлахаб гэжэ һэнгэргүйгөөр тухайлдаг» гээд Хансен бэшэнэ.

ЭХЭНЭРНҮҮД МҮЛЖЭГДЭНЭ

Эхэнэрнүүд — «үнэр баян обществын» доройшоодбори анги болоно. Эрдэмдэ һураха, мэргэжэлтэй болохо аргань бага. Энээниие олон тоо, баримтануудаар автор харуулна. 1966-67 һуралсалай жэлдэ 526 эрэшүүл ба 70 эхэнэр Копенгагинай университет дүүргэһэн диплом абаһан байгаа. Бүришье ехэ илгаа Орхуссай университедтэ, техническэ дээдэ һургуули ба һуралсалай бусад газарнуудта үзэгдэнэ. Салин хүлһэнэйшье талаар эхэнэрнүүд муу байдалда байдаг. Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэнһөө байтагай мэргэжэлгүйшье хүдэлмэришэнһөө бага салин эхэнэрнүүд абадаг. «Энэ зуун жэлэй түрүүшын гуша гаран жэл соохидол шэнги шэглэлээр обществын саашаа хүгжөө һаань, эхэнэрнүүдэй эрэшүүлтэй адли эрхэтэй болотор тон удаан саг үнгэрхэ болоно».

БҮЛЭГЛЭН ИЛГАРҺАН БАЯН АНГИ

Данида үлэмжэ эрхэтэй анги бии юм. Тэрээндэнь имагтал шэлэгдэмэл, «дээдэ түрэлтэн» хабаадаха эрхэтэй. Общество доторхи ба[...] жүүлхын тулада, «баян[...] болохо» гэһэн эрмэлзэл[...] тула тэрэ ангиин түлөө[...] мическа булюу байлала[...] сагаа, холбоо барисааг[...] дэг юм. Даниин засаг [...] ангиин ашаг хамгаал[...] лайнь ёһо гурим тэдэн[...] дээдэ эрдэм олгохо арга [...] Бент Хансен мэдэрнэ. [...] нуудай нэгэшье процен[...] — мэргэжэлгүй хүдэлмэ[...] хад процентнь — хүдөө [...] дэлмэришэдэй үринэр ба[...] жэлэй саана ямар һэм, [...] рээ» Даниин интелли[...] жэнь үсөөн тоото баяд[...] бэенэр байна.

«Үнэр баян общест[...] ядуу байдал» гэжэ ном [...] һанамжа, хөөрэлдөөн га[...] то байдал хазагайруу[...] сениие буржуазна хэбл[...] һэн байха. Автор тэрэ[...] саха зуураа, бүхы то[...] тоо, баримтануудые ү[...] хэһэн байнаб гэбэ. «Нэз[...] на орон гү даа?» гээд [...] да харагдажа, һанагда[...] Гэбэшье мүнөөнэй Дан[...] тэй, баянай илгаа ула[...] байна» — гэжэ «Инфор[...] буржуазна газетын к[...] тэй хөөрэлдэхэдөө Ханс[...]

Теэд ондоо байха г[...] бэшэ ха юм. Капита[...] хойшолон байһан тула[...] на зүрилдөөе шиидхэх[...] «Бар хүсэнэй ба ухаан[...] шэдэй социальна элдэ[...] нацинуудай. оронууда[...] лай гол шухала зорил[...] риализмын зүришэжэ [...] тын хүгжэлтын дүй д[...] на» гээд Коммунис ба [...] дэй партинуудай Моск[...] нэй документ дотор тэм[...]

Л. [...]
АП[...]

Копенгаген.

ФУТБОЛ

ЭРХИМЛЭГШЭД ШҮҮГДЭШОО...

Футболоор СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ — арбан наймадахи уулзалга үнгэрбэ. Нааданай дүн хаража үзэхэдэ, түрүү һууринуудые эзэлжэ ябаһан команданууд шүүгдэһэн байна. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, Эрхүүгэй «Аэрофлодто» айлшалһан Шэтын СКА команда 4:0 тоотойгоор шүүгдэбэ, Тиихэдэ Кемеровэй «Кузбасс» — Владивостогой «Луч», Томскын «Томлес» Хабаровскын СКА командануудые мүн лэ 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэрхибэ. Мүн Омскын «Иртыш» 0:1 гэһэн тоотойгоор Барнаулай футболистнуудта, Свердловскын «Калининец» Челябинскын «Локомотивта» 3:0 гэһэн тоотойгоор шүүгдэшоо. Манай «Сэлэнгэ» команда Красноярскын «Рассвет» командада айлшалхадаа, 1:1 тоотойгоор тэнсэбэ.

18-дахи нааданай һүүлээр али командань эрхимлэжэ ябана хаб гэхэдэ, Хабаровскын СКА команда түрүү һуурияа алдаагүй зандаа. Эдэнэр «Томлес» командада шүүгдээшье һаа, 25 очкотой болоод, мүрысөөнэй таблица толгойлһоор. 23 очкотой болоод ябаһан Кемеровэй «Кузбасс» команда хоёрдохи һууридa гараба. Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Сибириин городуудаар айлшалжа ябахадаа, 22 очкотой боложо, мүнөөдөө гурбадахил һуурияа батаар эзэлээд ябана. Шэтын СКА команда эрхүүгэйхидтэ ехэ тоотойгоор шүүгдээшье бол, 20 очкотой, дүрбэдэхи һууридаа үлэбэ. Түс тустаа аб адлихан 19-19 очкотой Челябинскын «Локомотив», Свердловскын «Калининец» команданууд удаадахи хоёр һуурие эзэлнэ.

18 очкотой болоһон Омскын «Иртыш» команда өөрынгөө стадион дээрэ наадабашье, айлшадтаа шүүгдэжэ, гэдэргээ нэгэ һуури сухариха баатай болобо. Найма, юһэдэхи һууринуудые Эрхүүгэй «Аэрофлот», Томскын «Томлес» команданууд эзэлнэ. Эдэнэр тус тустаа 17-17 очкотойнууд. Хэдэн наада бараг һайнаар үнгэргэһэн Владивостогой «Луч» дахинаа шүүгдэжэ, арбадахи һууридаа үлэхэ баатай болобо. Эдэнэр 12 очкотой. Таблицын һүүлшын хоёр һуурие тус тустаа 10-10 очкотой болоһон Красноярскын «Рассвет», Барнаулай «Динамо» команданууд эзэлнэ. Эдэнэр түрүүшүүлһээ 13-15 очкогоор гээгдэжэ ябана.

Манай «Сэлэнгэ» нааданай дүүрэтэр үшөө дүрбэн уулзалга үнгэргэхэ байна. Эдэ наадануудаа эрхим һайнаар дүүргэжэ, түрүүшын эрхим зургаан командануудай тоодо оролсожо, нүгөөдэ бүлэгэй эрхимүүдтэй наадахын түлөө оролдохо ёһотой болоно. «Сэлэнгэ» ээлжээтэ наадаяа Эрхүүгэй «Аэрофлодтой» мүнөө үдэшэ үнгэргэхэнь.

Т. БАДМАИН.

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: республикын колхоз болон совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай материалнууд. СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Арга боломжонуудаа зүбөөр хэрэглэхэ» гэһэн А. Митниковэй корреспонденци. «Республика доторнай ниитын эрдэмэй хүгжэлтэ» гэһэн Д. Лубсановай статья (түгэсхэлынь гурбадахи нюурта). Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Һургуулинуудта хэшээлнүүдэй эхилхын урда тээ» гэһэн А. Вербицкаягай статья. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. АПН-эй материал. Соносхолнууд.

СЭНХ[...] ЭКРАНУУ[...]

18 часһаа үхибүүд[...] даһан дамжуулга. 18.[...] «Сэсэгүүд болон шү[...] һэн киноочерк. 18.4[...] «Виолончелистнүүд[...] гэһэн Свердловскын [...] фильм. 18.50 минута[...] 19 часһаа «02» гэһэ[...] 19.20 минутаһаа ко[...] минутаһаа хүдөө ажа[...] рилэгшэдтэ зорюула[...] жуулга. 20.15 мину[...] — 67» гэһэн Польш[...] ниин хүгжэмтэ филь[...] нутаһаа «Анютын х[...] һэн уран һайханай ф[...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИ[...]

Манай адрес, телефон[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактор[...] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. ре[...] 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретар[...] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйст[...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышл[...] строительства — 61-35, советского строительства и бы[...] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — [...] формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, [...] бюро — 57-63, фотолаборатория 33-61

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати [...] те Министров БурАССР.

Н-02686.